

શ્રી ચીતરાગાય નમઃ

પ્રસ્તાવિક ડુહા સંગ્રહ

સંગ્રાહક:—

તપાગચ્છાધિપતિઃ પૂડયપાદઃ શ્રીમાન્ મુલચન્દજી (મુક્તિવિજયજી) ગણિવર્ય શિષ્યવર્ય
શ્રીમાન્ ગુલાબવિજયજી મહારાજ શિષ્ય શ્રી મણિવિજયજી મહારાજ

પ્રકાશક:—શ્રી માસરરોડ ગ્રામસ્થ શા. દેવચંદ દલીચંદ તરફથી શા. મણિલાલ ફૂલચંદ

આવૃત્તિ ટીજી સંવત ૧૯૯૭

અમૂલ્ય મેટ.

પૃત ૬૦૦

મુદ્રક:—શા. મણીલાલ છગનલાલ શ્રી નવપ્રભાત પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ અમદાવાદ.

મુનિરાજશ્રી મણિવિજયજીકૃત પુસ્તકો ।

- ૧ મુક્તિમાર્ગદર્શન અને જૈનધર્મની પ્રાપ્તિના હેતુઓ* ।
- ૨ મવ્યજીવોને યોગ્ય હિતોપદેશ* ।
- ૩ સત્તવ્યસન નિષેધ* ।
- ૪ તીર્થગુણગણ મણિમાલા ।
- ૫ ઘરસંસાર* ।
- ૬ બ્હેન રૂપાલીની પતિભક્તિ ।
- ૭ વિવિધ વિષય વિચારમાલા ભાગ ૧-૨-૩-૪-૫ ।
(છટ્ટો ભાગ છપાય છે.)
- ૮ અષ્ટાદિકા વ્યાખ્યાન ભાષાંતર (આવૃત્તિ બીજી) ।
- ૯ ચોમાસી વ્યાખ્યાન ભાષાંતર અને તેર કાઠીયાનું
સ્વરૂપ (આવૃત્તિ બીજી) ।

ધન્યવાદ

આ દુહાસંપ્રદ હપાવવામાં માસરરોડ
ગામનિવાસી શા. દેવચંદ દલીચંદની વિધવા
વાઈ નાથીચાઈપ રૂ. ૧૨૫) આપી ઉદારતા
વતાવવાથી તે અત્યંત ધન્યવાદ તેમજ પ્રશંસાને
પાત્ર છે.

* આ ચિહ્નવાળાં પુસ્તકો શિલિકમાં નથી ઉપરનાં દરેક પુસ્તકો ખપીને મેટ અપાય છે । પ્રથમ આવૃત્તિ ચલાસ
થઈ જવાથી તથા ઘણા સાધુ-સાધ્વીઓ તરફથી માગણી વારંવાર થવાથી ફાળીથી વજારો કરી બીજી આવૃત્તિ છપાવેલ છે.

श्री गौतमाय नमः

प्रस्ताविक दुहा संग्रह ।

अक्षर एक न आवडे, पण अभिमान अपार । जगमां तेने जाणवो, सहु मुरख शिरदार ॥ १ ॥
अवगुण उपर गुण करे, ए सज्जन अभ्यास । सुखड जो सळ्याचीये, आपे सरस सुवास ॥ २ ॥
अनुमोदनथी फल वधे, निंदाथी घट जाय । मुकृतकी अनुमोदना, पाप निंदायां थाय ॥ ३ ॥
अणगमतो अणपीछतो, कहो केम आवे दाय । परणवा वात तो वेगळी, पण वाते मीले बलाय ॥ ४ ॥
अवळी गति छे दैवनी, जगपति जोजो कोय । आरंभ्यो एम ज रहे, अवर असंभ्रम होय ॥ ५ ॥
अति घणुं नहि ताणीये, ताणे तुटी जाय । तुठ्या पळी जो सांभीये, वळे गांठ रही जाय ॥ ६ ॥
अति भलो न बोलणो, अति भलो न चूप । अति भलो न वरसणो, अति भलो नहि भूप ॥ ७ ॥
अंधा आगळ आरिसो, बहेरा आगळ गीत । मुरख आगळ रस कथा, वजे ते एक ज रीत ॥ ८ ॥

अति गहना छे अपारा, संसार सागर खारा । बुजो बुजो रे गोरख जंपे, सारा धर्म विचारा ॥ ९ ॥
 अकर जाणा मकर जाणा, जाणा हिंदुस्ताना । ए तीनोका संग न करना, लूला लंगड और काणाका ॥ १० ॥
 अन्नाण हउव एसठा, निष्फलं नहि हुंति भंति । पाणि घणुं वलोइये, कर चोपडा न हुंति ॥ ११ ॥
 अगन पलीता राजदंड, चोर मुशले जाय । इतना दंड दुनिया सहे, धर्म दंड सहो न जाय ॥ १२ ॥
 अंधाने अंधो कहे, कडवुं लागे वेण । धीरे रहीने पूछीये, भाइ श्राथी खोया नेण ॥ १३ ॥
 अंक विनाना शून्यथी, काम सरे नहि कोय । घांचीनो बेल बहु फरे, पण रहे त्यांनो त्यांय ॥ १४ ॥
 आनंद कहे परमानंदने, चीजे चीजे फेर । एक लाखे शेर मले, नहि एक टके त्रणशेर ॥ १५ ॥
 आनंद कहे परमानंदने, कजीयामां नहि जाशुं । खीचडी खावी गांठनी, ज्यां त्यां रजळीशुं ॥ १६ ॥
 आनंद कहे परमानंदने, माणसे माणसे फेर । एक आपे छे दानने, एक मागे घेर घेर ॥ १७ ॥
 आव मींया जाव मींया, घरबार तुमारा । गांठ की खावो खीचडी, बासण हमारा ॥ १८ ॥
 आली लुली जीभडी, बोले आळ पंपाळ । अंदर पेसे बोलीने, जोडा खाय कपाल ॥ १९ ॥
 आव नहि आदर नहि, नहि नैनर्म नेह । वो घर कदी न जाइये, पत्थर वरसे मेह ॥ २० ॥
 आवो महारा प्रीतमराय, लळी लळी लागु तुमारे पाय । (हुं तो प्रणमुं तमारा पाय)
 तुं छे रे सुकुलणी नार, तारा गुण तो अपरंपार ॥ २१ ॥ [तने करावीश लीला लहेर ॥ २२ ॥
 महारा कर्म कीधुं जोर, खाइ गया लाडवा ने मर गया चोर । हुं तो लाव्यो डाबळो घेर,

एक पखे जे प्रीतडी, ते जाणो दुःखदाय । एकण मन झुरी मरे, एक तणे मन वाय ॥ २३ ॥
एक कहे मुजमां बळ झाझु, बीजो कहे तुज साथे बाझु । त्रीजो कहे तुं गद्धा तोले, चोथो मम्मो चच्चो बोले ॥ २४ ॥
एरणनी चोरी करे, दीये सोयनां दान । उंचो नीचो उछळे, क्युं नाव्युं वैमान ॥ २५ ॥
एक पुत कालु करे, बीजो उज्ज्वळ प्रकाश । दीपक का बे दीकरा, काजळ अने अजवास ॥ २६ ॥
एक अवगुणे आपणु, आखु बगडे अंग । चपटी हळदर नाखता, जेम खीचडीनो रंग ॥ २७ ॥
ओकी दातण जे करे, लोढी देवर स्वाय । दुधे वालु जे करे, वो घर वैद्य न जाय ॥ २८ ॥
तुंबा पाणी जे पीये, लोढी देवर स्वाय । भोंय पथारी जे करे, वो घर वैद्य न जाय ॥ २९ ॥
दांत लुण जे वापरे, कवळे उणु स्वाय । डाबु पडखु दाबी सुवे, वो घर वैद्य न जाय ॥ ३० ॥
उदारता धननी करे, एवा लाखो लोक । टाणे सिर आगळ धरे, एवा विरला कोक ॥ ३१ ॥
उंचा जोयो आंखलो, नीचा जोइ नार । एकल वायो वाणीयो, ए त्रणेनुं मोहुं बाळ ॥ ३२ ॥
कन्या विक्रय जे करे, तेहने लागे पाप । दुःखी दरिद्री दोषित थइ, पामे बहु संताप ॥ ३३ ॥
कपडु चोरी दाम मागे, डाहो एवो दरजी । एवा पासे क्यारे जइये, पूरा होइये गरजी ॥ ३४ ॥
कपटीना मन एहवा, जेवा पाका दोर । बाहिर सुंदर पेखीये, मांहे कठीण कठोर ॥ ३५ ॥
करसण कीधे जीव संहार, करसण कीधे पाप अपार । करसण कीधे जे नर जीवे, पडे नरके ते लीधे दीवे ॥ ३६ ॥
कडवो होये लींबडो, पण तस मीठी छांय, बंधव होय अबोलणा, तोय पोतानी बांय ॥ ३७ ॥

कच्चा पारा ब्रह्म अंस, शिव निर्माल्य जो खाय । गुरु कहेरे बापडा, जडा मूळसे जाय ॥ ३८ ॥
 कंचन तजबो सेल छे, परनारीनो स्नेह । पर निंदा पर इर्ष्या, दुर्लभ तजवा तेह ॥ ३९ ॥
 कबीर कहे कमाल कु, दो बाता शीखले । कर साहेब की बंदगी, भूल्या कु कुच्छ दे ॥ ४० ॥
 करवत कातर दुर्जन, ए वेरी जूदु करंत । सुइ सुहागो सुजन, ए भांग्याने सांधंत ॥ ४१ ॥
 कवण केरा हाथी तुरंगम, कवण केरी नारी । माहे मूहियो मूढो जंपे, मूइ आ मारी मारी ॥ ४२ ॥
 कर भक्ति किरतारनी, कर परमारथ काम । कर सुकृत जगमें सदा, रहे अविचल नाम ॥ ४३ ॥
 कष्ट न नीपजे एकथी, फोगट मन फूलाय । कमाडने तालु मली, घरनुं रक्षण थाय ॥ ४४ ॥
 कहेना हे सो कह दीया, अब क्या बजाबुं ढोल । एक श्वासमां जात हे, तीन लोक का मोल ॥ ४५ ॥
 करम विनाना करसनीया, कोनी जाने जाइश । करममां लखी राबडी तो, लाडु क्यांथी खाइश ॥ ४६ ॥
 कन्या काय कुमारी घणी, कृपण लच्छी बाधे शा भणी । वाडी तात कहो केम करे, त्रणे उत्तर द्यो एक अक्षरे (उत्तर-नवरी)
 काजळ तजे न शामता, मोती तजे न श्वेत । दुर्जन तजे न कुटिलता, सज्जन तजे न हेत ॥ ४८ ॥
 काला कुशल न पूछीये, नीत नीत हाण विहाण । इके के वासर गळे, आयु नवले भाण ॥ ४९ ॥
 कातर सम दुर्जन कहा, सज्जन सोय समान । कातर काषी जुदा करे, सोय करे संधान ॥ ५० ॥
 कार्तिक मासके कुतरे, तजे अन्न और प्यास । तुलसी वांकी क्या गति, जीसके बारे मास ॥ ५१ ॥
 काने सुण्यो न मानीये, आंखे दीठुं सच्च । भांग्या कदी न सांधीये, मन मोती वळी कच्च ॥ ५२ ॥

कागा कीसिका धन हरे, कोयल किसिकु देत । एक जीभके कारणे, जग अपना कर छेत ॥ ५३ ॥
 काळ काढशे केटलो, आदरी अधम उपाय । पळमां काळ पछाडशे, घडीये घुंठ भराय ॥ ५४ ॥
 कागा वाहालुं कुंभ जळ, स्त्रीने वाली वात । भोजन वालु ब्राह्मणने, गढाने वाली लात ॥ ५५ ॥
 काल करे सो आज कर, आज करे सो अब । अवसर वीत्यो जात हे, फेर करेवो कब ॥ ५६ ॥
 केरी सुंदु कस्महुं, बळी विशेषे बोर । उपर से रलीयामणा, भीतर कठीण कठोर ॥ ५७ ॥
 कुंकुम कज्जल केवडो, भोजन कूर कपूर । कामिनी कंचन कपडा, ए सब पुण्य अंकुर ॥ ५८ ॥
 करे कष्टमां पाडवा, दुर्जन कोटी उपाय । पुन्यवंतने ते सहु, सुखना कारण थाय ॥ ५९ ॥
 वरसादे वन रायजे, सवी नव पल्लव थाय । जाय जवासानुं कीशुं, जे उभो सुकाय ॥ ६० ॥
 देखी न शके पारकी, रिद्धि हैये जस खार । सावर थाये दुबळो, वरसंते जलधार ॥ ६१ ॥
 कोळी भाइना कच्चा बच्चा, जुवार बंदी खाय । अवाडाना पाणी पीये, एम ज मोटा थाय ॥ ६२ ॥
 कृष्ण केरी कुलडी, सरणे पड्ठयो दम्भ । मत बीहे रे बापडा, नहि काहु आजम्भ ॥ ६३ ॥
 क्रोडो ग्रंथ तपासता, बाता मीलती दोय । सुख आपे सुख होत है, दुःख आपे दुःख होय ॥ ६४ ॥
 कोयल करकर कुकुआ, केम करी छुटीश प्राण । हेठे उभो पारधी, उपर भमे सींचाण ॥ ६५ ॥
 पारधी विषयर डंकीयो, करशुं छुट्यो बाण । कोयल जा घर आपणे, बाण लाग्यो सींचाण ॥ ६६ ॥
 अवळी गति छे दैवनी, जो जो जगपति कोय । आरंभ्यो एम ज रहे, अवर असंभ्रम होय ॥ ६७ ॥

जेने तुं तारुं गणे, ते तारुं नथी हाथ । ए सहू रहेशे आंगणे, घडीये घुंटे भराय ॥ ६८ ॥
 हाथे ते साथे थशे, पुन्य पाप समुदाय । बीजुं इहां रही जशे, घडीये घुंटे भराय ॥ ६९ ॥
 धारी धारणा ध्यानमां, रहेशे मननी मांय । सुइ जनुं समशानमां, घडीये घुंटे भराय ॥ ७० ॥
 कोक वात करतो होय त्यां, वचमां जइने बोले । लालो कहे छे मालाने, ते तणखलाने तोले ॥ ७१ ॥
 वगर नोतरे जमवा जइने, सारु नरसु बोले । लालो कहे छे मालाने, ते तणखलाने तोले ॥ ७२ ॥
 कथामां जइने वचमां बोले, डाहो थइने डोले । लालो कहे छे मालाने, ते तणखलाने तोले ॥ ७३ ॥
 वेळा कवेळा समजे नहिने, वगर विचार्युं बोले । लालो कहे छे मालाने, ते तणखलाने तोले ॥ ७४ ॥
 बधी वातमां मोण घालीने, फांकडो थइने बोले । लालो कहे छे मालाने, ते तणखलाने तोले ॥ ७५ ॥
 ज्यां त्यां धामो नाखी बेसे, वगर बोलाव्यो बोले । लालो कहे छे मालाने, ते तणखलाने तोले ॥ ७६ ॥
 घेर घेर जइने चीज मागे, रांक जेबो थइ बोले । लालो कहे छे मालाने, ते तणखलाने तोले ॥ ७७ ॥
 खानदानी पडी खांजरे, गयुं अमीरी नूर । शाहजादा सोंघा थया, मोंघा थया मजुर ॥ ७८ ॥
 गग्गे काम गवी भली, तत्ते सुरतरु वृक्ष । मम्मे मणि चिंतामणी, गौतमस्वामी प्रत्यक्ष ॥ ७९ ॥
 गद्धासे गद्धा मीले, लात लात और लात । ज्ञानिसे ज्ञानि मीले, बात बात और बात ॥ ८० ॥
 गयु धन ते सांपडे, गया वळे छे वहाण । गयो अवसर आवे नहि, गया न आवे प्राण ॥ ८१ ॥
 गाळो सहन करीये सदा, गाळे गुमडां नहि थाय । जे गमार जन गाळ दे, मुख तेजुं गंधाय ॥ ८२ ॥

गांजो पीतां जगतमां, लाज घटे बहुवार । गंजेडी केफी कहे, निंदे लोक अपार ॥ ८३ ॥
 भंग रंग पीवा थकी, उपजे अवगुण अंग । भंगी तो रंगी दीसे, छोडे सुगुणी संग ॥ ८४ ॥
 अमल भखंतां आळसु, निद्रा नेण अपार । लालचमां लपटी रहे, मुखथी कहे लबाड ॥ ८५ ॥
 गुणतो गर्दभना कर्या, लांबा न कर्या कान । पूंछ करता मूछ करी, झुली गया भगवान ॥ ८६ ॥
 गुरुजी गुरुजी बोले सहु, गुरुजीने घेर बेटाने वहू । गुरुजीने घेर ढांढा ढोर, अख्खो कहे आप वळावो ने आपज चोर ॥ ८७ ॥
 गुरु लोभी चेलो लालची, दोनुं खेले दाव । दोनुं बुडे बापडा, बेठे पत्थर की नाव ॥ ८८ ॥
 गुणवंता गंभीरनर, दयावान दातार । अंतकाल तक न तजे, धैर्य धर्म उपकार ॥ ८९ ॥
 गुण बोले निंदे नहि, ते सोभागी होय । अवगुण बोले परतणां, ते दुर्भागी होय ॥ ९० ॥
 गोधन गजधन रतनधन, कंचन खान सुखान । जब आवे संतोष धन, सब धन धूल समान ॥ ९१ ॥
 गोरख जंघे सुण रे बाबू, न गणीश आप पराया । जीवदया कु अविचल पालो, अवर धर्म सवि माया ॥ ९२ ॥
 चतुरने चिंता घणी, मूरखने नहि लाज । भर्ली बुरी जाणे नहि, पेटभर्यानुं काज ॥ ९३ ॥
 चंपा तुजमां तीन गुण, रूप रंग और वास । पण तुजमें अवगुण भर्या, भ्रमर न आवे पास ॥ ९४ ॥
 चित्त अलुद्धा माणसा, जइ विलग्ने कंठ । दुख्या पछी जो सांधीये, तोय विचाले गंठ ॥ ९५ ॥
 चिद् ज्योति जो नयन, अंतर भाविप्रकाश । करधंध सब परहरी, एक विवेक अभ्यास ॥ ९६ ॥
 चौदह चूके बारह भूले, छकायका न जाणे नाम । नगर ढंढेरा फेरीया, श्रावक हमारा नाम ॥ ९७ ॥

श्रावकके कुलपायके, लीयो न प्रभुको नाम, जैसे कूवा जल विना, हुआ तो कौन से कात्र ॥ ९८ ॥
छप्पन बखारने भारो कुंची, वेपार थोडो ने नजरों उंची ॥ ९९ ॥
जरा घुतारी थोवणी, धोया देश विदेश । विण पाणी विण साबुये, उजळा कीन्ना केश ॥ १०० ॥
जणमण चिते आपणे, मनवंचित पुरीश । दैव भणे रे बापडा, हुं पण अवर करीश ॥ १०१ ॥
जब तुं आया जगतमें, जग हसे तुं रोय । अब करणी ऐसी करो, जगमें हसे न कोय ॥ १०२ ॥
जननी जणतो भक्तजन, कां दाता कां मूर । नहि तो रहेजे वांझणी, मत गुमावीश मूर ॥ १०३ ॥
जब लग जोगी जग गुरु, जब लग रहे उदास । जब जोगी आशा करे, तब जोगी जगदास ॥ १०४ ॥
जब लग तेरे पुण्य का, पोहोच्या नहि करार । तब लग तुज को माफ हे, अब गुण कर हजार ॥ १०५ ॥
जावुं जीवाभाइनी जानमां, गावुं बजावुं तानमां । खावुं पीवुं असमानमां, सुइ रहेवुं मेदानमां (सुवुं जइस्मशानमां) ॥ १०६ ॥
जाके लक्षण थुद्ध है, ताको संग कुसंग । चंदन विष लागे नहि, लिपट रहे भुजंग ॥ १०७ ॥
जीवंता जग जस नहि, जसविना कां जीव । जे जस लइने आथम्या, ते रवि पहेलां उगत ॥ १०८ ॥
जीसे जीनका मीलना, ताकु क्या हय दूर । पदभिणी रही तलाव में, आकाशे रह्यो मूर ॥ १०९ ॥
जीवन जोबन राजमद, अविचल रहा न कोय । जो दिन जाय सतसंगमें, जीवन का फल सोय ॥ ११० ॥
जीभणीये भलाने, न गुणाने पणजी । न गुणा न होत जो जगतमां, तो भला संभारतकीं ॥ १११ ॥
जुहार जुहार सहु कहे, न जाणे जुहार का भेद । भेद जाण्या विन रहत है आठे प्रहर बहु खेद ॥ ११२ ॥

जज्जामां जगदीस है, हह्हामां हरि सार । सर्रामां राम नाम है, तेणे भयो जुहार ॥ ११३ ॥
 जज्जो जैन धर्मनो, हैये हर्ष अपार । ररो रिषभ जिणंदनो, तेणे भयो जुहार ॥ ११४ ॥
 जे बोले बालकमति, जे बोले अणगार । जे बोले वर कामिनी, शूठ पडे न लगार ॥ ११५ ॥
 जे पर जेमुं मन हुवे, ते पर करे विचार । लुहार ने लोडु गमे, बाघळ गमे सुतार ॥ ११६ ॥
 जेवा बीजने वावशे, तेवा उगशे झाड । आंघानुं फळ वावशे, तो उगशे नहि ताड ॥ ११७ ॥
 जेवुं पाकुं बोर, तेवुं मन दुर्जन तणुं । भींतर कठीम कठोर, बाहारथी रातुं घणुं ॥ ११८ ॥
 जेर न लागे कप्पड, जामा होय पलीत्त । तस्त खाधी मानसां, ते केम निर्मल चित्त ॥ ११९ ॥
 जे सज्जण ते सज्जण, जे रुठ्या सो वार, अंब न होये लींबडो, जे जाते सहकार ॥ १२० ॥
 जे घर पुत्त सपुत्तनो, कायको धन संचेय, जो घर पुत्त कपुत्तनो, कायको धन संचेय ॥ १२१ ॥
 जे घर जिन मंदीर नहि, जे घर नहि मुनिदान । जे घर धर्म कथा नहि, ते नहि पुन्यनुं स्थान ॥ १२२ ॥
 जैसी करणी वैसी भरणी, आज क्या कल पावेगा । धोको देता गया रे कां, आपही धोका पावेगा ॥ १२३ ॥
 जोइये तेमां एक पण, ओछो नहि नीभाय । पाया इसो उंणळा, मळी खाटलो थाय ॥ १२४ ॥
 जो जाको गुन जानते, सो ताको गुन लेत । कोयल आमली खात है, काग लींबोली लेत ॥ १२५ ॥
 ठढा ठीक मांहे रहो, ठीक रक्षा ठीक थाय । ठीक विमाना जीकडा, पड्या चोरसीमांय ॥ १२६ ॥
 तरवर सखर संतजम, चौथो घरसे मेह । परमारवने कारणे, चारे घरिया देह ॥ १२७ ॥

तन धन घरणी धाम सुत, मात तात अरु प्राण । एक धर्म के आगळे, हे सब तुज्ज समान ॥ १२८ ॥
तमाकुमां तीन गुण, खावे पीवे लेवे नास । जो तमाकुनी निंदा करे, तो जाय सत्यानास ॥ १२९ ॥
तमाकुमां अवगुण तीन, हैयु जळे ने हाथ । हाथमां जाले ठीकरु ने, घरघर मागे आग ॥ १३० ॥
होकामां हिंसा घणी, पाप तणो सो पुर । जो सुख चाहे जीव का, तो होको कर दे दूर ॥ १३१ ॥
नसा न नर को चाहिये, द्रव्य बुद्धि हर लेत । नीच नशाने कारणे, सब जग ताली देत ॥ १३२ ॥
पच्चीस बीडी रोजनी, सो बरसे नव लाख । धर्म धातु धन हणे, छाती थाये खाख ॥ १३३ ॥
ताबूत ताबूत थुं करो, मन राखो मजबूत । समजाव्यो समजे नहि, ते पंडे ताबूत ॥ १३४ ॥
तानसेन का तान में, सब तान गुलतान । आप आपके तान में, गद्दा भी मस्तान ॥ १३५ ॥
तिलक करतां त्रेपन थया, रुंदमालाना नाका गयां । कथा सुणी सुणी फुट्या कान, तोय न आव्युं ब्रह्मज्ञान ॥ १३६ ॥
तिलभर मछली खायके, कोटी गौ दे दान । कासी करवत लइ मरे, तोभी नरक निदान ॥ १३७ ॥
तुलसी कबु न कीजीये, वणिक पुत्र विश्वास । धन हरे धीरज दहे, रहे दास को दास ॥ १३८ ॥
तुजको जो कोइ देवे शूल, तो तुं दे उसको फूल । तुजको फूल का फूल मिलेगा, उसको शूल का शूल ॥ १३९ ॥
थल उपनी जल में वसी, जलका जीव न खाय । जीवह कारण बापडी, क्षण आबे क्षण जाय ॥ १४० ॥
दी वाळे ते दीकरा, कां धोरी कां धरा । कां कपासना जीडवा, कां तलनां तलसरा ॥ १४१ ॥
दुःखमें प्रभु को सब भजे, सुखमें भजे न कोय । सुखमें प्रभु को जो भजे, जगमें इसे न कोय (तो दुःख कहां से होय) ॥ १४२ ॥

दुर्जन की कल्याण बुरी, भलो सज्जन को चास । जब सुरज गरमी करे, तब बरसन की आस ॥ १४३ ॥
 देराणी जेठाणीनी मोठहीमां, खोरा सकरपारा । नणंद भोजाईनी मोठहीमां, उठता अंगारा ॥ १४४ ॥
 देश गयो बिदेश गयो, शीखी छाव्यो वाणी । घंटर करतां जीव गयो, ने साटला हेठे पाणी ॥ १४५ ॥
 देखंता जग उजळा, एक पगे एक ध्यान । में जाण्युं कोइ संत है, पण कुड कपट की खान ॥ १४६ ॥
 बनवंत को कांटो लगे, खमा करे सहु कोय । निर्धन इंगर से गिरे, खबर न बूछे कोय ॥ १४७ ॥
 बर्ग घटंता घन घटे, घन घट घन घट जाय । मन घटतां मनसा घटे, घटत घटत घट जाय ॥ १४८ ॥
 धर्म बढ़ता घन बढ़े, घन बढ़ मन बढ़ जाय । मन बढ़ता मनसा बढ़े, बढ़त बढ़त बढ़ जाय ॥ १४९ ॥
 घूरि आहंबर होय, घूर माणस बोले घणुं । दीसे घिरला कोय, विण बोले करे घणुं ॥ १५० ॥
 नर नारीना रमकडा, नर नारीना दास । नचाव्या नाचे नरमणि, माणे चास बिलास ॥ १५१ ॥
 नयन तणी गति अलख है, किणथी कली न जाय । लाख लोक कु त्याग कर, ससमेहि पर जाय ॥ १५२ ॥
 नमे आंवा आंवली, नमे छे दाढिम द्राख । एरंडा विचारा थुं करे, जेहनी ओछी छांय ॥ १५३ ॥
 नारी जन कहेवाय छे, कजीयानी करनार । चार मळे जो चोटला, भांगे जन घरबार ॥ १५४ ॥
 नाथ विनानो बळदीयो, नाथ विनानी नार । बंटी जातां बार शी, सज्जन करो विचार ॥ १५५ ॥
 नागणीसे नारी बुरी, दोनुं मुखसे खाय । जीवता खाये काळजा, मुवा नरक लइ जाय ॥ १५६ ॥
 नारी तो झेरी झुरी, मत लग्गावो अंग । दस शिर रावण के कटे, परनारी के संग ॥ १५७ ॥

શ્રી
મસ્તાકિક
દુહા
સંગ્રહ:
૭ ॥

નાચે કુદે તોડે તાન, દુનિયા उसका राखे मान । शील संतोष चूपकी धरे, दुनिया उसकी मक्करी करे ॥ १५८ ॥
 नाइ धोइने पाटले बेसे, उभा ताणे टीला । पारके चेर जमवानुं होय तो, पोतीया मुके डीला ॥ १५९ ॥
 निर्धनीयो धन इच्छे घणुं, पुन्य न कीधुं पूरवतणुं । सांज पडे संभाळे मेल, सांधे नव ने तुटे तेर ॥ १६० ॥
 निंदा परनी जे करे, कूडा देवे आल । मर्म प्रकाशे परतणा, तेथी भलो चंडाल ॥ १६१ ॥
 निंदक धोबी दो जणा, धोयत हे सब मेल । धोबी पेसा लेत हे, निंदक ठेलम ठेल ॥ १६२ ॥
 निंदा हमारी जो करे, मित्र हमारा होय । साधु लेके गांठ का, मेल हमारा धोय ॥ १६३ ॥
 निर्लज्ज नर लाजे नहि, करौने कोटी उपाय । नाक कपायु तो कहे, अंग ओछो भार ॥ १६४ ॥
 नीचु जोइने चालता, प्रण गुण मोटा होय । कांटा टळे, दया पळे, पग पण नहि खरडाय ॥ १६५ ॥
 नीची द्रष्टि नबि करे, मोटा जे कहेबाय । सिंह लांघणो सो करे, तोपण तुण नब खाय ॥ १६६ ॥
 नेह बिणद्वे मन गये, शीकी जे ताणाताण । भांग्यो मोती जो जुडे, तो मन आवे ठाम ॥ १६७ ॥
 न्हाना महाराजने मोटું ટીલું, પાઘડી ઢીલી ને મોટું ચીલું । ટુંકી પોતડીને તલસી વ્યારા, એ ઇંધાળીયે બ્રાહ્મણવાડા ॥ ૧૬૮ ॥
 નાજુક નાર ને ઘરેળા ભારી, કાલી ચેલી ને ચાલે ચમકાલી । પાઘડીયો મોટી ને શેઠજી જાઠા, એ ઇંધાળીયે વાળીયાવાડા ॥ ૧૬૯ ॥
 હાથમાં હોકો ને કરે ચોંચારા, મૂછડી વાંકી ને વાલ રૂપાલા । આંગળે ઘોડી ને પગમાં તોડા, એ ઇંધાળીયે રજપૂતવાડા ॥ ૧૭૦ ॥
 ખેસ ઘણી ને ચલદ વહેરા, લુગડા જાઠા ને ઘાસના ભારા । ચાલક રહે ને પાઠે વરાઠા, એ ઇંધાળીયે કળવીવાડા ॥ ૧૭૧ ॥
 પદિવશે હેડક મલા, જલ વિણ ક્ષણ ન રહત । પ્રિય વિણ ઉત્તમ નારીને, ક્ષણ એક વરસન કૃત ॥ ૧૭૨ ॥

॥ ૭ ॥

परदेश जमाइ माणेक मूलो, देश जमाइ सोवन तुलो । गाम जमाइ भाखर मूलो, घर जमाइ टाबर तुलो ॥ १७३ ॥
 परदेशयी आव्या ने मोतीडे वधान्या । खर्ची खुटी ने, टाणे सिधान्या ॥ १७४ ॥
 परनरनो पाणी ग्रही, हेते करती हास्य । हवा दवामां दोडती, घरमां गमे न वास ॥ १७५ ॥
 पप्पासुं परच्यो नहि, दहो रहो दूर । लल्लाथुं लागी रहो, नन्नो रहो हजूर ॥ १७६ ॥
 पगलु भरता मानवी, पहेला खूब विचार । क्यांथी आव्या आपणे, पाछा क्यां फरनार ॥ १७७ ॥
 पंडित भये मशालची, वाता करे बनाइ । औरन कु उजारा करे, आप अंधारे जाई ॥ १७८ ॥
 पापे जे धन मेलीयो, ते धन केम थिर थाय । मेलणहारो मरी गयो, ते धन कोकज खाय ॥ १७९ ॥
 पाण सयांहे माछला, सच्चो नेह सुजाण । जव कीजे जळ जुजुआ, तबही छंढे प्राण ॥ १८० ॥
 पाप छीपाये ना छीपे, छीपे तो मोटे भाग । दावी दुबी ना रहे, रूइ लपेटी आग ॥ १८१ ॥
 पांख सहित उडे गगन, गंगाजळमां नाय । हंस कहे तोये कीमे, वायस हंस न थाय ॥ १८२ ॥
 पाणिमां पाषाण, भींजे पण गळे नहि । मूरख आगळ वाण, रीझे पण बुझे नहि ॥ १८३ ॥
 प्राकृत भाषा कहत हे, संस्कृत भाषा मूल । मूल रहत हे धूलमें, शाखा ने फळ फूल ॥ १८४ ॥
 प्रीते भळे पारेवडा, रूपे भळेरा मोर । प्रीत करी जे परिहरे, ते माणस नहि पण ढोर ॥ १८५ ॥
 पुन्य पूरा जव होत हे, उदय होय तव पाप । सुके वनकी लाकडी, प्रजळे आपो आप ॥ १८६ ॥
 पुत्ता मित्ता होइ अनेरा, कवण केरी नारी । नरके जाता कोइ न राखे, हैये जो जो विचारी ॥ १८७ ॥

पुत्रीने परणावीये, कोडी न धरीये हाथ । यथाशक्ति परणावीये, योध्य पुष्पनी साथ ॥ १८८ ॥
 पुरब देखा पश्चिम देखा, देखा मूलक राणेका । ए तीनोका विश्वास न करना, अंधे छुळे काणेका ॥ १८९ ॥
 पोथी पढ पढ जग मूआ, पंडित भया न कोय । अढाई अक्षर भेमका, पढे सो पंडित होय ॥ १९० ॥
 बढा बढाई ना करे, बढा न बोले बोल । हीरा मुखसे ना कहे, लाख हमारा मोल ॥ १९१ ॥
 बमन की गइ बछडी, रावन की गइ लंक । दोनुं दुःख समान हे, एइ रावसो रंक ॥ १९२ ॥
 बल्यथी बुद्धि आगली, जे उपजे ततकाल । वानर बाघ विगोइया, एकलडे शीयाल ॥ १९३ ॥
 बहोत बाणीज बहु बेटिया, दो नारी भतीर । उसको हय कया मारना, मार रहा किरतार ॥ १९४ ॥
 बात बात सब एक हे, बतलावन में फेर । एक पवन बादल मीले, एक ही देत बिखेर ॥ १९५ ॥
 बार बोलावण बेसणुं, बीटुं बे कर जोड । पांच बच्चा जिण घर हुवे, तस घर जाइये दोड ॥ १९६ ॥
 बाकर दच्चा लाख, लाखे दिचारा । सिंहर दच्चा एक, एके हजार ॥ १९७ ॥
 बुरा बुरा सबको कहे, बुरा न दीसे कोय । जो घट शोधुं आपणा, तो मुजसे बुरा न कोय ॥ १९८ ॥
 बेरा आगळ गावणुं, मुंगा आगळ बात । अंधा आगळ नाचणुं, ए ऋण सातडे सात ॥ १९९ ॥
 बंधाणीने बायडी, बेनो एक स्वभाव । मोढेथी नाना कहे, पण लीधा उपर भाव ॥ २०० ॥
 राणी पाणी ने पांदडा, ऋणनो एक स्वभाव । उंचे कुळे अवतरी, नीचा उपर भाव ॥ २०१ ॥
 दंडयो पादो ने पारथी, ऋणनो एक स्वभाव । केइ मायां केइ मारशे, मायां उपर भाव ॥ २०२ ॥

वैद्य वैश्या वकील ए, त्रणनो एक स्वभाव । रोकडथी राजी रहे, उधारे अभाव ॥ २०३ ॥
 राजा बाजा ने बांदरा, त्रणनो एक स्वभाव । रीजे तो राजी रहे, खीजे घाछे घाब ॥ २०४ ॥
 भणी भावथी भामिनी, सुधारानो सार । नीति केरा नाम पर, काजळ घसे अपार ॥ २०५ ॥
 भणतां भणतां बहु भण्यो, विद्या अन्य अनेक । पण शरीर साचववा तजो, भक्षर न भण्यो एक ॥ २०६ ॥
 भर्षा सो छलके नहि, छलके सो अद्दा । घोडा सो भुंके नहि, भुंके सो गद्दा ॥ २०७ ॥
 भले लक्षण भुद्ध होय, तो क्या संग कुसंग । चंदन विष लागे नहि, लीपट रहे भुजंग ॥ २०८ ॥
 भलो रे माहारो आघो, के थयो पूजवा जोगो । भली रे माहारी मुहपत्ति, के घाम्यो सुख संपत्ति ॥ २०९ ॥
 भली करत लगत विलंब, विलंब न बुरे विचार । भवन वनावत दिन लगत, पढत न लागत वार ॥ २१० ॥
 भला बुरा सब एक हे, जब लग बोलत नांहि । जाण पढतहे काक पीक, ऋतु वसंत के मांहि ॥ २११ ॥
 भारत वासी बंधुओ, खास राखजो ख्याल । स्वधर्मने नहि छोडशो, कहे कवि अंबालाल ॥ २१२ ॥
 भाई केम छो उदासी, नथी कोइ मळ्यो विश्वासी । जो मळे विश्वासी, तो जाय अमारी उदासी ॥ २१३ ॥
 भुख रांड भुंडी, आंख जाय उंडी । पग थाय पाणी, आंसु लावे ताणी ॥ २१४ ॥
 मन मेला तन उजळा, बगलेका सा ध्यान । में जाण्या कोइ संत हे, नरी कपटकी खान ॥ २१५ ॥
 मन मांहि भावे मुंह हलावे, नं. नं. जं. कही लोकसुणावे । मनकी बात कबहु कोन जाणे, कपट चिन्ह मयाळ वखाणे ॥ २१६ ॥
 मंगनकु भलो बोलणो, चोरन की भली चुप । माली को भलो वरसणो, घोवी कु भली धूष ॥ २१७ ॥

माखी चंदन परिहरे, दुष्मळ उपर जाय । पापी धर्म न सांभळे, उंचे के उठी जाय ॥ २१८ ॥
माता पासे बेटा मागे, करबकरे का साटा । अपना पुत खीलावत चाहे, पूत दूजे का काटा ॥ २१९ ॥
माठो धोरी ठोठ गुरु, कुवेज खारु नीर । गाम ठाकुर ग्रहे कुभारजा, ए पांचे दहे शरीर ॥ २२० ॥
माया माये शींगडा, लांबा नव नव हाथ । आगे मारे शींगडां, पाछळ मारे लात ॥ २२१ ॥
मार मार ओ नंग तडाका, ए पनीहारी में भीख मंगा । जो कीया सो नंगा ने कीया, संगतका फल मेने लीया ॥ २२२ ॥
मानव जाणे में करु, करतब दूजो होय । आदरीया अधवच रहे, हरि करे सो होय ॥ २२३ ॥
मागन मरण समान हे, मत कोइ मागो भीख । मागणसे मरणा भला, ए सद्गुरुनी शीख ॥ २२४ ॥
मान अपमान गणे नहि, एसे शीतल संत । भवसागर उतर पडे, तोडे जमका दंत ॥ २२५ ॥
मींदडीने माळो नहि, उंदरने उचाळो नहि । नागर बच्चो काळो नहि, ब्राह्मण घेर पाळो नहि ॥ २२६ ॥
मुखने प्रतिबोधतां, मति पोतानी जाय । टपलो सराण चढावतां, आरिसो नवी थाय ॥ २२७ ॥
मुखनी संगतिथी लहे, भला जनो दुःखभार । माकडना मेलापथी, खाय खाटलो मार ॥ २२८ ॥
मुसल्ला सामा मळे, जुग जुग करे सलाम । साधु कु वंदे नहि, एसा चित्त हराम ॥ २२९ ॥
मेतो वांचे चोपडा, ने छोकरा करे मजा । त्रीश दिवसनो महिनो ने, एकत्रीश दिवसनी रजा ॥ २३० ॥
मेरे मनमें ओर है, करता के मन और । आधो कहे माधो सुनो, जुठी मन की दोर ॥ २३१ ॥
में मेरा ए भावथी, वधे राग अरु रोष । जो बो में मनमें हुवे, तोला मिटे न दोष ॥ २३२ ॥

मोटाने कहेवाय नहि, नानाने कहेवाय । सासुना सो वांक पण, व्हूनो वांक कढाय ॥ २३३ ॥
 मोटा जे करे ते छाजे, उपर ढोल नगारा वाजे । नाना जे करे ते जाय, उपर गडदा पाटु खाय ॥ २३४ ॥
 रत्न पड्युं छे बजारमां, चौटा केरा मांय । मूरख जाणे कांकरो, चतुर लीये उठाय ॥ २३५ ॥
 राती गमाइ सोवके, दिवस गमाया खाय । हीरा जैसा नरभव, कबडी बदले जाय ॥ २३६ ॥
 राग द्वेष जाकु नहि, ताकु काळ न खाय । काळ जीत जगमें रहो, एहज मुक्ति उपाय ॥ २३७ ॥
 राज भुजंगम वीसहरन, जपो मंत्रविवेक । भववन मूल उच्छेदकी, विलसे पाकी टेक ॥ २३८ ॥
 राग बाप खुंखार भणीजे, कथा बाप हुंकार भणीजे । प्रीति बाप जीकार कहीजे, कलह बाप तुंकार भणीजे ॥ २३९ ॥
 लघुतासे प्रभुता बधे, प्रभुतासे लघुता दूर । लघुता मनसे मानीये, प्रभुता आवे हजुर ॥ २४० ॥
 लहेणा की जड मांगणा, रोगो की जड खांसी । दालिद्रिकी जड खाउ खाउ, लडाइ की जड हांसी ॥ २४१ ॥
 लांबी घाले लेखणो, ने उजळे लुगडे फरे । लोको मनमां एम जाणे, आ मुसद्दीयो व्हारे मरे ॥ २४२ ॥
 लेता डसे देता डसे, उपर चडावे पाड । वैरी विस हर ने विसेस, पण न विसेस की राड ॥ २४३ ॥
 वणज करे ते वाणीया, बहु वेपारे वाय । अवळानुं सवल्ल करे, गोळने पाणिये नाय ॥ २४४ ॥
 वखत विचारी वाणियो, मूछ चडावे कान । वखत विचारी मूछ बळी, नीची करे प्रणाम ॥ २४५ ॥
 वडा वडाइ ना करे, वडा न बोले बोल । हीरा मुखसे ना कहे, लाख हमारा मोल ॥ २४६ ॥
 वाणी पाणि बेसदा, पवित्रता करनार । ललना लालच बेसदा, आपदना दातार ॥ २४७ ॥

बा फरे वादळ फरे, फरे नदी का पूर । पण उत्तम बोल्या नवि फरे, जो पश्चिम उगे सूर ॥ २४८ ॥
 बाहरे वाह प्रभु बाहरे वाह, अजब तेरी दुनिया अजब तेरा खेल । छटुंदर के शिरमें, चंबेली का तेल ॥ २४९ ॥
 बाबीये कढवा तुंबडी, उतरे तुंब हजार । एक एकथी अधिकतर, कढवा अपरंपार ॥ २५० ॥
 बांस वधे बीस कातळी, तोय पोलो ने पोलो । गोलो गादी बेसारीये, तोय गोलो ते गोलो ॥ २५१ ॥
 बीछी केरी वेदना, जेने बीती होय । जाणे ते जन एकलो, अघर न जाणे कोय ॥ २५२ ॥
 बीण परणेला परणवा, परणेला त्यजवा चहाय । लकड लाडु खाय ते, न खाय ते पस्ताय ॥ २५३ ॥
 विक्रम दिसातीस पछी, थाशे धर्म प्रकाश । साधु महिमा बाधशे, मत पाखंड खसी जाय ॥ २५४ ॥
 बहेता पाणी निर्मला, बांध्या गंदा होय । साधु तो भमता भला, डाघ न लागे कोय ॥ २५५ ॥
 बैद्य वेष्ट्या वकील ए, त्रणे रोकडीआ । जोशी डोशी ने बटेमार्गु, त्रणे फोगटीया ॥ २५६ ॥
 बने न देखु पारधी, अंगे न देखु बाण । हुं तुज पुछुं पंडीआ, केणी पेरे गया प्राण ॥ २५७ ॥
 जल थोडा ने नेह घणा, मीतका लाग्या बाण । तुं पी तुं पी तुंज पी, एणी पेरे गया प्राण ॥ २५८ ॥
 आवक के कूळ पायके, लीयो न प्रभु को नाम । जैसे कुवा जळ विना, हुवा तो कौनसा काम ॥ २५९ ॥
 श्वान साथे मीतडी, दोषांतिका दुःख । खीज्या काटे पांवको, रीष्ट्या चाटे मुख ॥ २६० ॥
 शूं लइ आच्या साथमां, शूं लइ नीकळनार । खाली हाथे आच्या, खाली हाथे जनार ॥ २६१ ॥
 शोभामां लुगडा ने सरभरामां चा । घरेणामां घडियाळ, अने खावामां वा ॥ २६२ ॥

सस्से साधु बोलीये, दहे दीजे दान । जज्जे जीवने पाखीये, तेणे सदा जैन नाम ॥ २६३ ॥
 सबकाथी सह को बीये, नबळामेज नडाय । बाघ तणो भागे नहि, भोग भवानी माय ॥ २६४ ॥
 सहेज मीळ्या सो दुध बराबर, मांग लीया सो पाणी । खेंच लीया सो रगत बराबर, गोरख बोल्या बाणी ॥ २६५ ॥
 सज्जन एया जाणीये, जेवा हुबाना कोष । पाये करीने ठेळीये, तोय न आणे रोष ॥ २६६ ॥
 सहस्र हृबकी में लही, मोती न आव्यो हाथ । सागर को क्या दोष है, हीन हमारे भाग्य ॥ २६७ ॥
 सत्य वचन और दीनता, परखी मात समान । एतेसे स्वर्ग नहि मीळै, तो तुलसीदास जमान ॥ २६८ ॥
 सत्य वचन बढता थका, पामे यश भरपूर । असत्यथी अते थको, भूँडाइ भरपूर ॥ २६९ ॥
 संगत कीजे संतकी, निष्फल कदी न होय । लोहा पारस फरससे, सोभि कंचन होय ॥ २७० ॥
 संत बढो परमारथी, मोटो जिनको मन । मूठी भर भर देत है, धर्म रूपीयो धन ॥ २७१ ॥
 संगत विचारी क्या करे, हृदय भया कठोर । नवनेजा पाणि चढे, पत्थर न भीजे कोय ॥ २७२ ॥
 सरोवर जल तंबोल मणि, वृक्ष निशा ने नार । भोजन मेघवाहन ममुख, ए सवी बल्लभसार ॥ २७३ ॥
 साधो बोध सज्जन रुचे, दुर्जन देखे भूल । मूरख कछु माने नहि, हायो करे कबूल ॥ २७४ ॥
 साजु होय शरीर जो, सघळी बाते सुख । नहि तो नाणुं बहु छतां, दिन दिन मत्ये दुःख ॥ २७५ ॥
 शिर हुंदाये तीन गुण, सीरकी मीट गइ खाज । खानेकु रोटी मीले, लोक कहे महाराज ॥ २७६ ॥
 सीस धूणावे चढकीयो, रोमांचित करे देह । विकसित नयन, बदन, मुदा, श्रोता रस दीये तेह ॥ २७७ ॥

शिखामण तो दइये तेने, जेने शिखामण लागे । वांदराने शिखामण देतां, सुघरीनो माळो भांगे ॥ २७८ ॥
सुम शीयाल ने काचबो, परघर पोहोळा थाय । समो आवे घर आपणे, तो अंग संकेली जाय ॥ २७९ ॥
सुरतसे कीरत बडी, विना पंख उड जाय । सुरत तो जाती रही, कीरत कभी न जाय ॥ २८० ॥
सुखीया दुःख देखे नहि, जमेल न जाणे भूख । भोजन त्यारे सांभळे, काळे ककळे कुंख ॥ २८१ ॥
सोनू रूपु सोनी चोरे, नंग बदले जडीयो । मोडा आवी चवेषु मागे, ए सुतार ने कडीयो ॥ २८२ ॥
सोये फूलु हजारे काणुं, तेथी अधिकु नीच जाणुं । जो पडे अंधेसे काम, तो लज्जा राखे सीताराम ॥ २८३ ॥
सो बोगा सो बोगली, सो बोगणका वच्चा । गुरुजी मारे गप्पा, चेला जाणे सच्चा ॥ २८४ ॥
सो बोगा सो बोगली, सो बोगणका वच्चा । हकडो केवे गप्प, मींडो केवे सच्च ॥ २८५ ॥
स्त्री पियर नर सासरे, संजमिया स्थिरवास । ए त्रण होय अळखामणां, जइ कोइ करो तपास ॥ २८६ ॥
स्त्री तो पाकी बोरडी, होंस सहुने थाय । सौने लागे वालही, मूलवी नावे कांय ॥ २८७ ॥
हडफामां तो हडीयु काढे, पटारामां पाणा । जगो पूछे भगाने, काले शेना लेथुं दाणा ॥ २८८ ॥
हंस सरोवर प्रीत कुण, विपत पडे उड जाय । साची प्रीत जलकमलकी, दोनुं साय सुकाय ॥ २८९ ॥
हंसकी शी प्रीत कीजीये, जळ सुके उड जाय । साची प्रीत सेवाळकी, जळ सुके सुकाय ॥ २९० ॥
हंस बगला एकरंग, मान सरोवर मांदि, बगला हुंदे माछली, हंसा मोती चाही ॥ २९१ ॥
हाथ घसे झुंआ हणे, जीभे तालु दीध । मरण वेलाये सांभरे, हा में धर्म न कीध ॥ २९२ ॥

हुं मुखी खलु वत्तडी, ताणी नेह म तोड । कतुआरीना ताग जेम, जेम तुटे तेम जोड ॥ २९३ ॥
 होण हार हिये वसे, विसर जाय शुद्ध बुद्ध । जो होणी सो होत है, बेसी उपजे बुद्ध ॥ २९४ ॥
 ज्ञानी ध्यानी सुघड नर, तीनो रहेत उदास । खर घुवड मूरख पशु, सदा सुखी पक्षीराज ॥ २९५ ॥
 ज्ञानीसे ज्ञानी मीले, तव रस लुंटाळुं । अज्ञानीको ज्ञानी मिले, तब होय माथाकूट ॥ २९६ ॥
 विना विचारे जे करे, ते पाछल पस्ताय । काम विगाडे आपणुं, जगमां बहोत हसाय ॥ २९७ ॥
 विषयरूप अंकुरथी, टले ज्ञान ने ध्यान । लेश मदिरा पानथी, छाके जेम अज्ञान ॥ २९८ ॥
 नारी विषनी वेलडी, नारी नागण रूप । नारी करवत सारिखी, नारी नाखे भवकूप ॥ २९९ ॥
 ब्रह्मचर्य पालन थकी, सुंदर थाय शरीर । भाग्यवंत बलवंत तेम, ओजसवंत सधीर ॥ ३०० ॥
 पाप घडो अधूरो हतो, त्यांसुधी रहे पुन्य । पुन्य नाशे द्रव्य क्या रहे, सुख रहे पछी शून्य ॥ ३०१ ॥
 नारी वदन सोहामणुं, मीठा बोली नार । जे नर नारी वश पड्या, लुंट्या तस घरबार ॥ ३०२ ॥
 धन जोवन नररूपनो, गर्व करे जे गमार । कृष्ण बलभद्र द्वारिका, जतां न लागी वार ॥ ३०३ ॥
 उदारता धननी करे, एवा लाखो लोक । टाणे शिर आगल धरे, एवो वीरलो कोक ॥ ३०४ ॥
 साचो बोध सज्जन रुचे, दुर्जन देखे भूल । मूरख कहूं माने नहि, डाहो करे कबूल ॥ ३०५ ॥
 सज्जन एवा कीजीये, जेवा कुवाना कोष । पाये करीने ठेलीये, तोय न आणे रोष ॥ ३०६ ॥
 भ्रष्ट करे भणनारने, उपजी आलस अंग । भक्ति करता भक्तने, करे भजनमां भंग ॥ ३०७ ॥

साकर तजे न सरसपणुं, सोमल तजे न जेर । सज्जन तजे न सज्जनता, दुर्जन तजे न बेर ॥ ३०८ ॥
 अंधा आगळ आरसी, बहेरा आगळ गीत । मूरख आगळ रस कथा, ए जणे एकज रीति ॥ ३०९ ॥
 संपत देखी नचि राचीये, विपत पडे मत रोय । जिहां संपत तिहां विपत है, कर्म करे सो होय ॥ ३१० ॥
 कोढी कोढी जोढीने, धनी थाय धनवान । अक्षर अक्षर शीखता, ज्ञानी थाय विद्वान ॥ ३११ ॥
 मन मरो माया मरो, मर मर गये शरीर । आशा तृष्णा ना मरी, कह गये दास कबीर ॥ ३१२ ॥
 अनुमोदनथी फल बधे, निंदाथी घट जाय । मुकृतकी अनुमोदना, पाप निंदामां थाय ॥ ३१३ ॥
 गुणवंता गंभीर नर, दयावान दातार । अंतकाल तक न तजे, धैर्य धर्म उपकार ॥ ३१४ ॥
 संगत कीजे संतकी, निष्फल कदी न होय । लोहा पारस फरससे, सोभि कंचन होय ॥ ३१५ ॥
 मान नहि अपमान नहि, ऐसे शीतल संत । भवसागर उतर पडे, तोडे जमका दंत ॥ ३१६ ॥
 जेसे उबर के जोरसे, भोजन की रुचि जाय । तेसे कुकर्म के उदये, धर्मवचन न सुहाय ॥ ३१७ ॥
 बहोत गइ थोडी रही, मन मत आकुल होय । धीरज सबको मित्र है, करी कमाइ मत खोय ॥ ३१८ ॥
 विनय वेरीने वश करे, विनयथी बाधे माम । विनय कयो कामण कर्यु, विनयवशे आराम ॥ ३१९ ॥
 गुण बोले निंदे नहि, ते सोभागी होय । अवगुण बोले पर तणां, ते दुर्भागी होय ॥ ३२० ॥
 परनारी विपवेल है, नहि जिसका विश्वास । चाहत मूरख अज्ञनर, तिससे सुख की आश ॥ ३२१ ॥
 मन अहंकार मूरख करे, मुजथी सघलु थाय । तेतो जूठु जाणजो, आप कर्मथी खाय ॥ ३२२ ॥

प्रीति ऐसी कीजीये, जैसा टंकणखार । आप जछे पर रीजवे, भांग्या सांघे हाड ॥ ३२३ ॥
 मन मेला तन उजला, बगला कपटी अंग । तासे तो कौवा भला, तनमन एक ही रंग ॥ ३२४ ॥
 अभिमाने दुःख उपजे, अभिमाने जस जाय । मिथ्या अभिमाने कदी, जीवनो जोखम थाय ॥ ३२५ ॥
 चोसठ दीबा जो बछे, वारे रवि उगंत । तस घर तोहे अंधारहुं, जस घर पुच्छ न हुंत ॥ ३२६ ॥
 राज्यभोग संपत्ति सुकुल, विद्या रूप विज्ञान । अधिक आयु आरोग्यता, प्रगट धर्म फल जान ॥ ३२७ ॥
 दुध पाणी जुदा करी, पीये छे जेम हंस । तेम सद्गुण शोधे गुणी, छेवा तत्त्वनो अंश ॥ ३२८ ॥
 दुस्तर आ भवनिधि विषे, मोह मगर बलवंत । फेरवी गति गुफा विषे, पीढा देत अनंत ॥ ३२९ ॥
 उघाडो दीपक रखे, पतंग जेम जपलाय । तेम नारीना नेत्रमां, मूरख जन भरमाय ॥ ३३० ॥
 बादलना गर्जन थकी, श्वान हडकायु थाय । तेम स्त्रीना ठमकारयी, मूरख जन ललचाय ॥ ३३१ ॥
 धननी ज्यां लालच वधी, न गणे कुलनी लाज । दीकरी बेन गणे नहि, न सुणे दीन अवाज ॥ ३३२ ॥
 हजारो भेगा करी, लाखोमां ललचाय । अबजे पण संतोष नहि, उदर केम भराय ॥ ३३३ ॥
 राजा मंत्री ने सीपाइ, धनना भिक्षुक होय । लाग आवे मूके नहि, भूछे मोला कोय ॥ ३३४ ॥
 माता के पिता रडे, रडे बहूला बाल । चाकर के शेठ ज रडे, तोय न छोडे काल ॥ ३३५ ॥
 जेणे शुभ कारज कर्या, लइने सारो लाव । जरूर ते जीती गया, दुनिया मध्ये दाव ॥ ३३६ ॥
 समर्थ थइ राखे क्षमा, जुवान जीते काम । एज अधिक वखणाय छे, दाखे दलपतराम ॥ ३३७ ॥

क्रोधी नरने दूरथी, करीये सदा प्रणाम । जे अडके जइ अग्निने, दाखे दलपतराम ॥ ३३८ ॥
 क्रोधी जनने आशरे, करीये नहि विश्वास । ज्यां बाबल ने बोरडी, रहो न दलपतराम ॥ ३४१ ॥
 करीये चर्चा ज्ञाननी, अति उमंग धरी उर । पकडे रूप लडाइनुं, देखी खसीये दूर ॥ ३४० ॥
 साधु शब्दमां परखीये, विपत पडे घरनार । शूरा जब ही परखीये, जब नीकळे तरवार ॥ ३४१ ॥
 कूप पढी मरबु भल्लु, पीबु भल्लु विषपान । अनेक दुःखनी आपदा, नहि व्यभिचार समान ॥ ३४२ ॥
 दुर्जन मुखमां दुर्वचन, सज्जन मुख मीठाश । सज्जन दुर्जन संगथी, लहे अधिक कढबाश ॥ ३४३ ॥
 दुष्ट तजे नहि दुष्टता, कदी करीये सत्कार । नित्य दुध पाओ नागने, पण करडे कोइ वार ॥ ३४४ ॥
 बाघ वेइया ने बाणियो, व्याध वसुधापाल । मित्र नहि ए कोइना, काम सरे विकराल ॥ ३४५ ॥
 नीरथी पाप टळे नहि, जो मन मेल न जाय । खाल कुंडीनुं हांडलुं, धोये उपर शुं थाय ॥ ३४६ ॥
 लाम न दीसे लेश तो, रडे कुटे शुं थाय । दमनी पीडा पामीये, कांतो आंखो जाय ॥ ३४७ ॥
 प्रीत तिहां पढदो नहि, पढदो त्यां नहि प्रीत । प्रीत करी पढदो करे, ए नहि सज्जन रीत ॥ ३४८ ॥
 आळस भुंडी भूतडी, व्यंतरनो वलगाड । पेसे जेना पंडमां, बहुधा करे बगाड ॥ ३४९ ॥
 एक घडी आधि घडी, आधिमें पण आध । तुलसी संगत साधुकी, कटत कोटी अपराध ॥ ३५० ॥
 क्षणभंगुर आ देहनो करवो शो विश्वास । पळमां काळ करे घणो, काया केरो नाश ॥ ३५१ ॥
 चडती पडती सर्वनी, ए दुनियानी रीत । चंद्रकला शुद्धमां वधी, वदमां घटे खचित ॥ ३५२ ॥

आवे प्राणी एकलो, जाय एकलो आप । साये पुत्र कलत्र नहि, साये पुन्यने पाप ॥ ३५३ ॥
 क्षण क्षण आवरदा घटे, घटे दिवस ने रात । आज करो हमणां करो, काल तणी शी बात ॥ ३५४ ॥
 कादव कीट सम मानवी, लेश न कर अभिमान । हुं तुं आ संसारमां, बे दिनना मेमान ॥ ३५५ ॥
 पूर्ण ज्ञानी जे जन हशे, ते गुण गंभीर थाय । सागर जल जुओ कदी, छलकायुं नहि जाय ॥ ३५६ ॥
 किहां जन्म्या किहां उछर्या, किहां लडाव्या लाड । तुलसी आ शरीर का, किहां पडेगा हाड ॥ ३५७ ॥
 दैव नचावे जेणी परे, तेम नाचे रंक राय । कुमारपाल नर सारिखा, परना धोवे पाय ॥ ३५८ ॥
 विण पावकथी पर जले, अदेखातणुं उर । अन्य तणी उत्कृष्टता, जोइ न शके जर ॥ ३५९ ॥
 शके नहि गुण मेळवी, राखे हृदये रोष । अकलाइ पर उपरे, मिथ्या मुके दोष ॥ ३६० ॥
 खीज्यो करडे कुतरो, भुल्यो करडे वाघ । विश्वासे करडे वाणियो, दाव्यो करडे नाग ॥ ३६१ ॥
 जे उगे ते आथर्म, फुले ते करमाय । जे उगे ते विणसे, जन्म्यो ते वली जाय ॥ ३६२ ॥
 लोभे जग अंधो भयो, माने गयो विवेक । क्रोध करि तप वालीयो, दुःख लहे जंतु अनेक ॥ ३६३ ॥
 मन विनाना प्रेममां, मजा न आवे लेश । लुण वगरनी रसवती, खाता न आवे टेश ॥ ३६४ ॥
 जुगारी घर रिद्धी, मर्कट कंठे हार । चेली माये बेडलो, रहे केटली वार ॥ ३६५ ॥
 मूरख जगना मानवी, शीख न माने सार । देता शीख देनारनुं, रहे न मान लगार ॥ ३६६ ॥
 विषधरनुं पय पानथी, विष कदि नव जाय । तेम मूरखने बोधथी, ज्ञान कदि नव थाय ॥ ३६७ ॥

चंदम चर्चो अंगने, गर्दभ गाय न थाय । मूरख नरना मन विषे, ज्ञान कदि नव थाय ॥ ३६८ ॥
 ज्ञान समो कोइ धन नहि, समता समो नहि सुख । जीवित सम आशा नहि, मरण सम नहि दुःख ॥ ३६९ ॥
 जाण्युं तो तेहनुं खरु, जे मोहे नवि लेपाय । सुखदुःख आवे जीवने, हरख शोक नवि थाय ॥ ३७० ॥
 गुरु दीवो गुरु देवता, गुरु विना घोर अंधार । जे गुरु वाणीथी वेगला, ते रडवडीया संसार ॥ ३७१ ॥
 उत्तम कुल नर भव लही, पांम्यो धर्म जिनराय । प्रमाद मुकी कीजीये, क्षण लाखीणो जाय ॥ ३७२ ॥
 माता पिता ते जाणवा, जाणवा प्यारा मित्र । बढील तेने जाणवा, शीखवे धर्म पवित्र ॥ ३७३ ॥
 किहां चंदन किहां मलयागिरी, किहां सायर किहां नीर । ज्युं ज्युं पडे विपत्तही त्युं त्युं सहे शरीर ॥ ३७४ ॥
 सुता बेसता उठता, जे समरे अरिहंत । दुःखियाना दुःख भांगशे, लेशे सुख अनंत ॥ ३७५ ॥
 घर छोडी उपाश्रये, आव्या वेगे दोडी । भगवुं चित्त चोडी, नहि तो किम्मत कोडी ॥ ३७६ ॥
 उद्यमना उमेदवारथी, जे नर हारी जाय । तेने नर नहि जाणवो, खर सम तेह कहेवाय ॥ ३७७ ॥
 बगर बुद्धि जोरथी, यतुं होय जो राज । बाघ वरु ने बांदरा, करत जगतमां राज ॥ ३७८ ॥
 जे निज बल जाणे नहि, वरते पर आधीन । हाथी अज्ञाने रहे, मावत आगल दीन ॥ ३७९ ॥
 मधुर कथा रचना मधुर, वक्ता मधुर तेम होय । मधुर ए तो घे मधुरता, जो होय श्रोता कोय ॥ ३८० ॥
 समता रमता उर्ध्वता, ज्ञायकता सुखभास । वैदकता चैतन्यता, ए सवी जीव विलास ॥ ३८१ ॥
 तनता मनता वचनता, जडता जड संमेल । लघुता गुरुता गमनता, ए अजीवका सब खेल ॥ ३८२ ॥

मायावी माणस तणी, केम प्रतित रखाय । मोर पीछे मधुरो लवे, साप संपुछी स्वाय ॥ ३८३ ॥
 आवल फूल अती फुटडा, पगे न पूजे कोय । चंपा फूल अमूल्य गुण, शिर चढे सहु कोय ॥ ३८४ ॥
 वार वष बाली बदले, तरुबर बदले शाखा । बुढापणामां केश बदले, लखण न बदले लाखा ॥ ३८५ ॥
 काम क्रोध तृष्णा घणी, कंध लगा जे आहार । मान धन निद्रा बहु, दुर्गति जावनहार ॥ ३८६ ॥
 निद्रा आळस-परिहरी, करजे तत्त्व विचार । शुभ ध्याने मन राखजे, श्रावक तुज आचार ॥ ३८७ ॥
 नर जे कडवा तुंबडा, गुणे करीने मीठ । ते माणस केम वीसरे, जेह तणा गुण दीठ ॥ ३८८ ॥
 कृपण-कोथली-श्वान भग, दोनो एक समान । घालत ही सुख उपजे, नीकलत नीकसे मान ॥ ३८९ ॥
 अवगुण ढांके गुण लहे, नव दे निष्ठुर वान । माणस रूपे देवता, निर्मल गुण की खान ॥ ३९० ॥
 घर नहि तो मठ बनाया, धंधा नहि तो फेरी । बेटा नाह तो चेला मुंडा, एसी माया नेरी ॥ ३९१ ॥
 समकित श्रद्धा अंक है, ओर अंक सब शून्य । अंक जतन कर राखीए, शून्यशून्य दस गुण ॥ ३९२ ॥
 मरना भला है उसका, जो अपने लीये जीये । जीता है वह जो मर चुका, इन्सानके लीये ॥ ३९३ ॥
 नसों में रक्त भारत का, उदर में अन्न भारत का । करो में शक्ति भारत की, सभी सामान भारत का ॥ ३९४ ॥
 अन्धकार है वहां, जहां आदित्य नहीं है । है वह मूर्दा देश, जहां साहित्य नहीं है ॥ ३९५ ॥
 जगतमां जन्म लेतां हा, हती बांधी मुठी मारी । उघाड़ी लेइने हाये !, हवे हुं तो जबानो छुं ॥ ३९६ ॥
 मनुष्य आ देह छे मोंघो, गुमावे कां गणी सोंघो । अरे ! शुं उंघमां उंघो, पलकमां प्राण जावानो ॥ ३९७ ॥

जीवन दिन चारुं चटकुं, नकामो मोह कायानो । उडी जावुं अहा अन्ते, करीने त्याग कायानो ॥ ३९८ ॥
 खणे पृथ्वी पडे खाडा, खणेलाओ पडे तेमां । नियम ए नाथनो मानी, शरण तुं श्री प्रभुनुं छे ॥ ३९९ ॥
 न पीवायु खोयुं, पण नव गयुं पृथ्वी परथी । रक्षां तत्त्वो मीठां, उदधि कढवामां भल्ली जइने ॥ ४०० ॥
 तमे छो हिंदना बेटा, अमे पण हिंदना जाया । विरादर आपणे बन्ने, सकळने हिंदनो छाया ॥ ४०१ ॥
 कदी तलवारनी धारे, भले गरदन कपावा दे । तथापि धीर धारीने, नीतिने ना लुंटावा दे ॥ ४०२ ॥
 छे वैधव्ये वधु विमळता, बहेन ! सौभाग्यथी कंड । छे भक्तिमां वधु विमळता, बहेन ! शृंगारथी कंड ॥ ४०३ ॥
 नागणना सो बाळको, पण सिंहणनुं एक । हजार तारामां शशी, पण ते एकज एक ॥ ४०४ ॥
 जीवन जोवन राजपद, अविचळ रहे न कोय । जो दिन जाय सतसंगमें, जीवनका फळ सोय ॥ ४०५ ॥
 हा ना अक्षर एक, जोतां मूल जाजुं नथी । दीजे धरी विवेक, जीवन-मरण तणी जडी ॥ ४०६ ॥
 भूख जुवे नहीं टाढो भात, तरस जुए नहीं धोबी घाट । उंय जुवे नहीं टूटी खाट, प्रेम जुए नहीं जात कजात ॥ ४०७ ॥
 आवीने आ विश्वमां, कर्यां न कै सत्कर्म । जावुं आजे नरकमां, त्यागीने सद्धर्म ॥ ४०८ ॥
 जब लग नाता जगतका, तब लग भक्ति न होय । नाता तोडे हरि भजे, भक्त कहावे सोय ॥ ४०९ ॥
 साधु ऐसा चाहीये, जैसा सूप सुहाय । सार सारको ग्रही रहे, थोथा देइ उठाय ॥ ४१० ॥
 परलोके सुखे पामवा, कर सारो संकेत । हजी बाजी छे हाथमां, चेत चेत नर चेत ॥ ४११ ॥
 जेना हृदयमां उच्च जीवननी झलक जागी नथी । व्यर्थ जीवन मानवीनुं, जोदगी मिथ्या धरी ॥ ४१२ ॥

रूए रूएकी जवानपर, ये सखुन ज्यारी है । जान प्यारी नहीं, दुनियामें बफा प्यारी है ॥ ४१३ ॥
 मुसीबतके डर रंजके हालसे, बहादुर बदलते नहीं कालसे । खुश छे या तू ले जान एक है, मगर बात एक और जवान एक है ॥ ४१४ ॥
 हुं तुंही वारु साधु जण, दुज्जण संग निवार । हरे घड़ी जल जल्लरी, मत्थे पड़े प्रहार ॥ ४१५ ॥
 नीच सरिस जो कीजे संग, चढे कलंक होय जस भंग । हाथ अंगार ग्रहे जो कोय, के दाजे के काळो होय ॥ ४१६ ॥
 संपत्ति सहु बेंहेंचे मली, बिपत्ति न बेंहेंचे कोय । संगत उनकी कीजीये, भांग्या मेरु होय ॥ ४१७ ॥
 सज्जन ऐसा कीजीये, जामें लखन बत्तीस । भीड़ पड़े भांजे नहि, सूपे अपनो सीस ॥ ४१८ ॥
 सो सज्जन लख मित्र कर, ताली मित्र अनेक । सुख दुःख जासुं कीजीये, सोलाखु में एक ॥ ४१९ ॥
 सज्जन ऐसा कीजीये, जैसी नीसी ओर चंद । चंद बिना नीसी आंधली, निसी बिना चंदा अंध ॥ ४२० ॥
 पठन गुनन कवि चातुरी, ए तीनो गुण सहेल । काम दहन मन बस करन, गगन चढ़न मुसकेल ॥ ४२१ ॥
 संपत देखी न हरखीये, बिपत देखी न रोय । संपत छे त्यां बिपत छे, कर्म करे ते होय ॥ ४२२ ॥
 भूल्यो ब्राह्मण बगायो ढोर, चांप्यो नाग नासंतो चोर । चंद भांड ने मातो सांड, ए सातेथी उगरीये मांड ॥ ४२३ ॥
 समजी पोते सुधरीये, सहुजन नहि सुधराय । पगे पगरखां पहेरीये, पृथ्वी नहि ढंकाय ॥ ४२४ ॥
 बळतां घर पोतातणुं, तेनी पीडा टाळ । परनी तारे श्री पढी, तुं तारु संभाल ॥ ४२५ ॥
 पहेलुं ज्ञान पछी दया, दसवैकालिक बाण । ज्ञान बिना किरिया करे, ते नवि होय प्रमाण ॥ ४२६ ॥
 जेम पावक संजोगथी, कंचन निर्मल थाय । तेम वर जप जपवा यकी, क्लिष्ट कर्म मल जाय ॥ ४२७ ॥

समता सम सुख को नहि, एम भांखे भगवंत । भरतादिक भवजल तर्या, समता बिच धरंत ॥ ४२८ ॥
 अनंत तीर्थकर कहे, रागद्वेष भव मूल । रागद्वेषने जीतवा, समता छे अनुकूल ॥ ४२९ ॥
 आभव सेबी आत्मा, पामे दुःख समुदाय । वीतराग पूजा विना, चड गति गोर्खा स्वाय ॥ ४३० ॥
 राज्य रमा दुर्लभ नहि, दुर्लभ नहि पुर धाम । अति दुर्लभ छे जीवने, बोधि रत्न अधिराम ॥ ४३१ ॥
 जन्म जरा मरणे करी, भरीयो आ संसार । जे प्रभु आणा मानशे, तस नहि बीक लगार ॥ ४३२ ॥
 श्रुतयी दुर्मति दुर टले, श्रुतयी जाय विकार । श्रुतयी व्रत संजम पळे, श्रुतयी भवजल पार ॥ ४३३ ॥
 ज्ञाने संशय दुर टले, ज्ञाने पातक जाय । ज्ञाने निर्मल आत्मा, ज्ञाने शिवसुख थाय ॥ ४३४ ॥
 विनय बडो संसारमां, विनय धर्मनो सार । विनये विद्या आवडे, विनये जस विस्तार ॥ ४३५ ॥
 मंत्र फले जग जस मले, दुर्गति दुःख पलाय । ब्रह्मचर्य प्रभावयी, सिंहादिक भय जाय ॥ ४३६ ॥
 शालिभद्र धनो तथा, उत्तम चरित्र कुमार । सुपात्र दान प्रभावयी, पाप्म्या रिद्धि अपार ॥ ४३७ ॥
 जेम गिरिमां सुर गिरिबडो, ज्ञानमां केवल ज्ञान । तरुणमां सुरतरु बडो, दानमां अभय प्रधान ॥ ४३८ ॥
 बडा हुवा तो बया हुवा, बडी लंबी खजूर । पंथीकुं छाया नहि, फल रह गये दूर ॥ ४३९ ॥
 सुखे पीजण पीजता, बया कुमहडी धाई । पीजण वेचके बंधुक ली, गपके गोळी खाई ॥ ४४० ॥
 विद्या लहो वरसा लगी, बुद्धि विण न काम । हेतु समज्या बगरनुं, ए पोषटीयुं ज्ञान ॥ ४४१ ॥
 भर बगडामां लुंटा, कोळी ठाकर भील । भर नगरीमां लुंटा, वेश्या बैद वकील ॥ ४४२ ॥

दुःखमां तो धीरज रहे, सुखमां मद नवि थाय । क्वां मंत्र नवाक्षरी, आपण दिन वही जाय ॥ ४४३ ॥
 अबसर मरण निकटणो, जब जाणे बुध लोच । तब विशेष साधन करे, सावधान अति होय ॥ ४४४ ॥
 धर्म अर्थ अरु काम शिव, साधन जगमें चार । व्यवहारे व्यवहार लख, निश्चे निज गुणधार ॥ ४४५ ॥
 मूर्खकूल आचारथी, जाणे न धर्म सदीव । वस्तु स्वभाव धर्म सुधी, कहत अनुभवी जीव ॥ ४४६ ॥
 खेह खजाकुं अरथ, कहत अज्ञानी जेह । कहत द्रव्य दरसावकुं, अर्थ सुज्ञानी तेह ॥ ४४७ ॥
 दंपती रति क्रीडा प्रत्ये, कहत दुरमति काम । काम चित्त अभिलाखकुं, कहत सुमति गुणधाम ॥ ४४८ ॥
 इह लोककुं कहत शिव, जे आगम इग हीण । बंध अभाव अचल गति, भाखत नित्य प्रवीण ॥ ४४९ ॥
 एम अध्यातम पद लखी, करत साधना जेह । चिदानंद जिन धर्मनो, अनुभव पावे तेह ॥ ४५० ॥
 समय मात्र प्रमाद तज, धर्म साधना मांय । अथिर रूप संसार लख, रे नर कहीये ज्यांह ॥ ४५१ ॥
 छिजत छिन्न छिन्न आउखो, अंजली जल ज्यूं मीत । काल चक्र माथे भमत, सोवत कहा अभीत ॥ ४५२ ॥
 तन धन जोवन कारमा, संजाराग समान । सकल पदारथ जगतमें, सुपन रूप चित्त जान ॥ ४५३ ॥
 मेरा मेरा क्या करे, तेरा हे नहि कोय । चिदानंद परिवासा, मेला हे दिन दोय ॥ ४५४ ॥
 एसा भाव निहारतां, कीजे ज्ञान विचार । मिटे न ज्ञान विचार विण, अंतर राग विचार ॥ ४५५ ॥
 ज्ञान रवि वैराग्य जस, हिरदे चंद समान । तास निकट कहो केम रहे, मिथ्या तम दुःख खाण ॥ ४५६ ॥
 आप आपके रूपमें, माणत ममत मल खोय । नित्य रहे समता रसि, तास बंध नवि कोय ॥ ४५७ ॥

परपरणति पर संगसुं, उपजत विनसत जीव । मिथ्या मोह पर भावको, अचल अभ्यास सदिब ॥ ४५८ ॥
जेसे कंचुकी त्यागसें, विनसत नहि भुजंग । देह त्यागथी जीव पण, तेसे रहत अभंग ॥ ४५९ ॥
जो उपजे सोतुं नहि, विनसे ते पण नांहि । छोटा मोटा तुं नहि, समज देख दिल मांही ॥ ४६० ॥
वरण बांखतो मे नहि, जात पातकुल रेख । राव रंक तुंही नही, नहि बाबा नहि भेख ॥ ४६१ ॥
तुं सौमे सौथी सदा, न्यारा अलख सरूप । अकथ कथा तेरी महा, चिदानंद चिद रूप ॥ ४६२ ॥
जनम मरण जिहां है नहि, इतभीत लवलेश । नहि शिर आणा नरिंदकी, सोही आपणा देश ॥ ४६३ ॥
विनाशिक पुद्गल दशा, अविनाशी तुम आप । आप आप विचारतां, मिटे पुन्य अरु पाप ॥ ४६४ ॥
बेटी लोह कनकमयी, पाप पुन्य जग जाण । दोय थकी न्यारा भला, निज स्वरूप पहिछान ॥ ४६५ ॥
जुगल गति शुभ पुन्यथी, इतर पापथी जोय । चारो गति निवारीए, तब पंचमी गति होय ॥ ४६६ ॥
पंचमी गति विन जीवकुं, सुख तिहुं लोक मोजार । चिदानंद नवि जाणजो, एह मोटो निरधार ॥ ४६७ ॥
एह विचार हिरदे करत, ज्ञान ध्यान रस लीन । निर विकल्प रस अनुभवे, विकल्पता होय छिन्न ॥ ४६८ ॥
निर विकल्प उपयोगमें, रहे समाधि रूप । अचल ज्योत जलके तिहां, पावे दर्श अनूप ॥ ४६९ ॥
देख दर्श अद्भूत महा, काल त्रास मिट जाय । ज्ञान जोग उत्तम दशा, सद्गुरु एह बताय ॥ ४७० ॥
ज्ञानालंबन प्रौढ ब्रह्मी, निरालंबता भाव । चिदानंद नित्य कीजीये, एही ज मोक्ष उपाय ॥ ४७१ ॥
योढा सामे जाणजो, कारज रूप विचार । कहत सुनत कछु ज्ञानको, कबू न आवे पार ॥ ४७२ ॥

में मेरा ए भाबयी, बधे राग अरु रोष । राग रोस जो लोहिए, तौलों मिटे न दोष ॥ ४७३ ॥
 रागद्वेष जाकुं नहि, ताकुं काल न खाय । काल जीत जगमें रह्यो, एही ज मोक्ष उपाय ॥ ४७४ ॥
 चिदानंद नित्य कीजीये, समरण सासोसास । बखत अमोलख जात हे, खास खबर नहि तास ॥ ४७५ ॥
 पुरुषे सर्व कला साधवी, कीजे बात जे होय अनुभवी । पुरुष तणुं जीव्यु प्रमाण, समय देखीने साधे ज्ञान ॥ ४७६ ॥
 बालपणयी विद्या अभ्यास, यौवन पाम्ये भोग विलास । वृद्ध बये मुनिव्रत आदरे, अंतकाले ते दुस्तर तरे ॥ ४७७ ॥
 पचवीस वर्ष विद्या अभ्यास, वर्ष पचास लगे भोग विलास । तेह उपर मुनिव्रत आदरे, अंतकाले ते दुस्तर तरे ॥ ४७८ ॥
 बली बली नहि मानुष्य जन्म, बली विशेषे तरतम कर्म । रुडी मति आदरतां धर्म, अनेक जन्मनां छुटे कर्म ॥ ४७९ ॥
 घन शीयल तप भावे करी, सुग राजा जेणे मती आदरी । परमेश्वरनी भक्ति करेय, भव बंधन छुटे नर तेय ॥ ४८० ॥
 षटदर्शन मांहे एक देव, जूजूआ नाम अनंता एव । मूल धर्म दया व्रत धरी, साधो जन्म सुबुद्धे करी ॥ ४८१ ॥
 सर्व विद्या तणो प्रमाण, पालो जीव दया बंधाण । सुगो भैरव नृप उत्तम गति, भगवंत भक्ते होये सद्गति ॥ ४८२ ॥
 तीरथ यात्रा कीजे अभिराम, ए मन रहेवानां छे ठाम । जो मन क्षण एक भक्ति थीर रहे, परमलोक प्राप्ति कवि कहे ॥ ४८३ ॥
 मन चंचल न रहे क्षण ठाय, ते कारण कीजे उपाय । षटदर्शन उपाये भक्ति, व्यक्त भक्ति करी विचारो युक्ति ॥ ४८४ ॥
 एम जाणीने कीजे सत्य, जेम पामी जे उत्तम गत्य । मोटो धर्म दया बंधाण, अनंत जन्मनां टले संघाण ॥ ४८५ ॥
 अंतकाल जोगीश्वर ध्यान, कीजे तो गति होये मान । सर्व भेद राजा प्रत्ये कही, कोक देव आव्यो घरे सही ॥ ४८६ ॥

बे घडीनी मोज

श्री
मस्ताविक
दुहा
संग्रहः
॥ १८ ॥

ताव कहे तुरीयामां वसु, गलकु देखी खडखड हसु । जेने घेर जाडी छस, तेने घेर माहरो वास ॥ ४८७ ॥
फुट डोढाने काफडी, उपर खाधुं दंही । ज्वर संदेशो भोकळे, खाटलो पाथर्यो के नही ॥ ४८८ ॥
भींडा तो भारे पडे, तुरीयु लावे ताव । बालोळो अति वायडी, नीम्ब नीरोमी साव ॥ ४८९ ॥
कारेले कर कर घणी, वायु करे गबार । गीलोढे बुद्धि घटे, नीम्ब नीरोमी साव ॥ ४९० ॥
तुरीयुं कहे हुं वांकुं चुंकुं, माहारे दीले छे सळी । माहारा खावामां स्वाद करे तो, नाख लींबु ने मरी ॥ ४९१ ॥
कोळुं कहे हुं गोळ गोळ, माहारा दीले छे छोल । माहारा खावामां स्वाद करे तो, नाख मेथी ने गोल ॥ ४९२ ॥
कारेलुं कहे हुं कडवुं बडवुं, माहारे माथे चोटली । जो खावानी मजा करे तो, करो रस ने रोटली ॥ ४९३ ॥
दुधी कहे हुं लांबी लीसी, माहारा दीले छे छाल । माहारा खावामां स्वाद करे तो, नाख चणानी दाळ ॥ ४९४ ॥
घउं कहे हुं रुडो दाणो, मारे माथे चीरो । मारी खबर क्यारे पडे के, बेन घेर आवे वीरो ॥ ४९५ ॥
घउं कहे में रातो मातो, मारे माथे ली । माहारी खबर तो पडे, जो होय गोळ ने घी ॥ ४९६ ॥
घउं कहे हुं रातडीयो, माहारे माथे लींटो । माहारुं भलापणुं क्यारे जाणो के, घी गोळमां लइ बींटो ॥ ४९७ ॥
बाजरो कहे माहारो उंचो छोड, माहारे माथे टोपी । माहरो गुण क्यारे जणाय के, खाय दुध ने रोटी ॥ ४९८ ॥
बाजरो कहे में लीलो पीळो, माहारे माथे टोपी । माहारी खबर तो पडे, जुवान घडे रोटी ॥ ४९९ ॥
बाजरो कहे हुं लीलुडो, माहारे लांबा पान । घोडा पांखाळा बने, बुढा बने जुवान ॥ ५०० ॥
बलिहारी तुज बाजरी, जेना मोटा पान । घोडे पांखो आवीयो, बुढा शाय जुवान ॥ ५०१ ॥

॥ १८ ॥

छासठीयो कहे हुं धोळो मोळो, माहारे माथे बुरो । माहारी खबर तो पढे, जो होय घेर दुजाणो ॥ ५०२ ॥
जार कहे हुं धोळुडी, माहारे माथे बुरु । माहारु भलपणुं क्यारे जाणो, के काळ दुकाळमां हुं पुरु ॥ ५०३ ॥
मग कहे हुं लीलो (काळो) दाणो, मारे माथे चांदु । बेचार महिना मने खाय तो, माणस उठाडु मांडु ॥ ५०४ ॥
मग कहे हुं लीलो पीळो, माहारे माथे चांदो । माहारी खबर तो पढे, जो माणस पढे मांदो ॥ ५०५ ॥
चोखा कहे मेरा अच्छा खाना, मेरा भरोसे गाम न जाना । खीचडी कहे में आवत जावत, रोटी कहे में धाम पहोंचावत ॥ ५०६ ॥
चोखो कहे हुं धोळुडो, मारे माथे चांदी । माहारु भलापणुं क्यारे जाणो, के डोसी पढे मांदी ॥ ५०७ ॥
दाळ भातका सुतरा खाना, मेरा भरोसे गाड मत जाना । खीचडी कहे में आवत जावत, रोटी कहे में मजल कपावत ॥ ५०८ ॥
मकाइ कहे हुं शीणो दाणो, मारे माथे चोटी । माहारी खबर क्यारे पढे के, घेर दुजे शोटी ॥ ५०९ ॥
मकाइ कहे मने शीणी दळी, कर्मसंयोगे वालोळ मळी । मुखे पेयाने पेटे दाम, मकाइ कहे ए महारु काम ॥ ५१० ॥
मकाइ कहे हुं शीणो दाणो, माहारे माथे नाकु । मारी खबर क्यारे पढे के, घोडुं आवे थाक्युं ॥ ५११ ॥
कोड कहे हुं राती माती, माहारे माथे टीली । हाथ पग तो उंधी रहे, पुंठ थाय ढीली ॥ ५१२ ॥
वाल कहे हुं मोटो दाणो, घणा लाकडा बाळुं । चार दिवस जो मने सेवे तो, सभामां बेसतो टाळुं ॥ ५१३ ॥
चीणो कहे हुं चीपटडो, नवदाणाथी नीचो । माहारुं भलापणुं क्यारे जाणो, के वरसाद थाय ओछो ॥ ५१४ ॥
कोदरा कहे माहारो खडदाणो, माहारे माथे छोडां । माहारो खप क्यारे पढे के, वरस आवे खोडां ॥ ५१५ ॥
लांग कहे हुं लांबो दाणो, वचमां एक ठेको । बे चार महीना मने खाय तो, लाकडीनो जलावुं टेको ॥ ५१६ ॥

श्री
अस्ताविक
दुहा
संग्रहः
॥ १९ ॥

शीयाळे सोरठ भली, उनाळे गुजरात । बरसावे वागड भली, कछढो बारे मास ॥ ५१७ ॥
एक सवाया सवा, घरमां बेठा लवा । लवा खाय कढी, बे सवाया अढी ॥ ५१८ ॥
एक सवायु सवा, चणा लीधा नवा । तेनी कीधी कढी, बे सवाया अढी ॥ ५१९ ॥
एक दोडु दोढ, पथारीमां पोढ । पथारीमां मन, बे दोढाने तन ॥ ५२० ॥
एक अढीयु अढी, पोपट गया पढी । पोपटे मारी चांच, बे अढीयाने पांच ॥ ५२१ ॥
एक अढीयु अढी, कुकड बीलाढी वढी । कुकडे मारी चांच, बे अढीयाने पांच ॥ ५२२ ॥
एक उंटु उंठ, घरमां पेठुं उंट । उंट करे छे वात, बे उंठाने सात ॥ ५२३ ॥
पंदर एकु पन्नर, पाढी करे हुन्नर । पाढी पाडे चीस, पन्नरना दुना त्रीस ॥ ५२४ ॥
बावी एकु बावी, घंउंमां रोटली चावी । घंउंनी रोटली सुंवाळी, बावी दु चुम्माली ॥ ५२५ ॥
चाली एकु चाली, बावे घोढी पाळी । घोढी गइ बेसी, ने चाली दु ऐंसी ॥ ५२६ ॥
प्रथम धान्यने बीजे धन, त्रीजे स्त्री ने चोथे तन । पांचमें होय पशुनो संच, लखाय कागळमां श्रीपंच ॥ ५२७ ॥

गुरुशिष्य-समस्या-प्रश्नोत्तर

पान सडे घोढा हटे, विद्या विसर जाय । अंगारे रोटी जळे, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५२८ ॥ फेरव्या बिना
कण कोठारे सडे अने, कांसु कटाइ जाय । जोगी नर झांखो पडे, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५२९ ॥ राख बिना
आंवा करे लग रही, भर कर सणे जाय । डोबु दोवा दे नहि, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५३० ॥ बुद्धि बिना

॥ १९ ॥

भरे चोमासे गढ पडे, घोडा घास न खाय । छते पलंगे भोंय सुवे, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५३१ ॥ पाया विना
 छते ओजारे चाले नहि, गंजीफे न रमाय । आण पाण ना थइ शके, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५३२ ॥ आवड्या विना
 मोटुं मोती मुलकमां, सरोवर पीठ न जाय । रावत भागे राडमां, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५३३ ॥ पाणि नहि
 सरोवर मोटु पाणी गयु, परजा रुठी जाय । लीयो शाक अमथो रह्यो, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५३४ ॥ पालि नहि
 उभावाथी थरहरे, चरखे रु नवि थाय । महीसी दुधे उतरे, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५३५ ॥ वारि नहि
 पाक साखी खुखे मरे, भेंस गइ छटकाय । लखतां ओलवांकी लखी, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५३६ ॥ पाडी नहि
 घोडो घोडी न हाथीयो, चोर ढंढोता जाय । आइ कमाणी फरी गइ, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५३७ ॥ जाग्यो नहि
 घोडे घास न बोटीयो, चाकर रुठो जाय । छते पलंगे भोंये सुये, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५३८ ॥ पायो नहि
 कंही धुंओ न नीसरे, मोटो वाय न जाय । तीरा मछी वही गइ, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५३९ ॥ जाली नहि
 काप्यो तुटे बल घटे, खीचड लुखो खाय । कामण नेह वधे नहि, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५४० ॥ चोपड नहि
 अंकारे हल वहे, पग अडवाणे जाय । ढाढी गावे एकलो, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५४१ ॥ जोडी नहि
 घर थकी घोडी गइ, गइ अणदोइ गाय । नटी शणगार सजे नहि, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५४२ ॥ वाली नहि
 वपैयो पीयु पीयु रडे, खेती सुकाइ जाय । पालपंथी पाछो पडे, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५४३ ॥ पाणि नहि
 घर आण्यो लुट्यो पशु, वात होवे बीत जाय । स्त्रिना केश लुटा पडे, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५४४ ॥ बांध्या नहि
 राजा राज विणस्सियो, दीवे तेजी न थाय । मोभे बेठा सास गयो, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५४५ ॥ दीबेल नहि

मुकी वस्तु जडे नहि, चेटक झुली जाय । लखतां खोटु लखी गयो, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५४६ ॥ सुरता नहि
घर आयो सज्जन गयो, घोडो दोडत जाय । गाढ बंध ढीला पड्या, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५४७ ॥ ताणे नहि
मेळ भला शोभे नहि, गामज खावा धाय । हाट श्रेणी शोभे नहि, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५४८ ॥ वसति नहि
दान वात जाणे नहि, धर्म द्वार नहि जाय । तप कर्यो निष्फळ गयो, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५४९ ॥ भाव नहि
सज्जन लागे दुरजना, मातपिता न सोहाय । घर त्रिया रूठी फरे, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५५० ॥ हेत नहि
दीवे पतंग झपी मरे, परणी परदेश जाय । अणघटता घणा करे, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५५१ ॥ लोभे करीने
छते पलंगे भोंय सुवे, घडो छलक्यो जाय । छते ढगळे टाढये मरे, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५५२ ॥ भयों नहि
मोटुं शहेर वसे नहि, काया क्षीण ज थाय । अडोदल पाछो हठे, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५५३ ॥ राजा नहि
घोडो तो दुर्बल थयो, नोकर रूठो जाय । भिक्षुक तो भुंडो वदे, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५५४ ॥ पाम्यो नहि
निज त्रिया अडवी फरे, परवज कोरा जाय । मोटा सुत वहाणे फरे, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५५५ ॥ संपत्ति नहि
खेतर चोरे भेलीयो, गामे चोरी बहु थाय । ताकी दाण आवे नहि, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५५६ ॥ चोकी नहि
हाथ चूडी शोभे नहि, अमल चढा न थाय । आप्यो केस खपे नहि, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५५७ ॥ रंग नहि
आंबो तो खाटो लगे, गुमडे पीडा थाय । भयों घडो फाटी गयो, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५५८ ॥ पाक्यो नहि
गाये पण शोभे नहि, कूवे नीर न थाय । नवमो ग्रह शोभे नहि, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५५९ ॥ सीर नहि
जाडे फल नवि नीपजे, त्रिया गर्भ नवि थाय । वाडी भली शोभे नहि, कहो चेला क्युं थाय ॥ ५६० ॥ फूल नहि

एक छोड एवो जेना, भाला जेवडां फळ । शाकनो ए राजा छे, कहे तुं क्यु ए फळ ॥ ६२० ॥ भींडो
 सुरतनुं उंधीयुं, मुंबइनी जात । कतार गामकी कतारी, वखणाय भली भात ॥ ६२१ ॥ पापढी
 लांबी लांबी लाकडीने, झाड उपर लटके । तोडी लोक शाक करे, मारी मारी पटके ॥ ६२२ ॥ सरगवानी शींग
 लीली लीली सळीयो, ने गांठे गांठे चोर । चोर चोरनुं तो शाक थाय, छोड खाय ढोर ॥ ६२३ ॥ चोळा फळी
 अणीवाळा आंगळां, तोडी लोक स्वाय । तरवानी जातनां, शाक तेनुं थाय ॥ ६२४ ॥ गवार
 लीलो लीलो गोळो, ने अंदर लाल मेवो । लालम लाल लालम लाल, बाळको खावा आवो ॥ ६२५ ॥ तरबुच
 मेरु जेबु पतराळु, ने बने शाकनो हलवो । बीन सतारनो बावो, कमंडलामां हलावो ॥ ६२६ ॥ दुधी
 गोळ गोळ कोठीमडुं, धरतीमां थाय । तळी करे काचली, तेनुं शाक करी स्वाय ॥ ६२७ ॥ बटाका
 लीला रगा पीळा रगा, आव्यारे परदेशी सगा । राखशो तो रहीशुं, नहि तो त्रण मासे जशुं ॥ ६२८ ॥ केरी
 भेश वीयाणी पाडो पेटमां, दुध दरवारमां जाय । चतुर हो तो समजी लेजो, मूरख गोथां स्वाय ॥ ६२९ ॥ केरी
 बापे जन्मी बेटडी, बेटीये जन्मयो बाप । ए वरत तमे उकेलजो, बेटा भली के बाप ॥ ६३० ॥ केरी
 इंडु इतुं तयारे बोलतुं, बच्चु बोले नहि । बच्चे जुग वही गया, ब्रह्माने मालुम नहि ॥ ६३१ ॥ नालीयेर
 तपेलामां तपेळुं ने, मांदि कलंकी घोडो । मारु उखाणुं कहे तेने, आपु सोनानो दोरो ॥ ६३२ ॥ नालीयेर
 वनहरति-वनफरति, सवा लाख चुनीये जडी हती । उत्थापन वखते श्री नवनीत, पियाजीने धरीती ॥ ६३३ ॥ दाढम
 गरम देशनी दीकरी, माथे राखी टोपली । पेटमां राखे छोकरो, तेनी किम्मत पा दोकडो ॥ ६३४ ॥ खारेक

श्री

प्रस्ताविक

दुहा
संग्रहः

॥ २३ ॥

धोलु ने धमक दीये, लही चढ्युं तोले । चतुर होतो चेतशो, मूरख कांइ न बोले ॥ ६३५ ॥ एलची
पीयु जाजो पाटण शहेर, वहोरजो हलदर ने हीर । एक चीज एवी वहोरजो, जेने माथे चार शींग ॥ ६३६ ॥ लवींन
नगरमां नागी फरे, वनमां पहेरे चीर । ते तो तमे लावजो, महारी सगी नणंदना वीर ॥ ६३७ ॥ सोपारी
छ माणसनुं साटवेल, माणसनुं शुं पड्युं । ताणीने बांधी गांसडी, भांगीने भुको कर्युं ॥ ६३८ ॥ नागरवेलना पान
कोणे हीमाळो सेवीयो, कोणे सेवी आग । कोणे करवत मुकाबीया, कइ राणीने काज ॥ ६३९ ॥ काथो चूनो सोपारी
माथा केरो गोफणो, हैया केरो हार । दीने करुं दीकरो, राते करु भरथार ॥ ६४० ॥ साडलो [नागरवेलीने काजे
आद्याक्षर विण जगजीवाडण, अंत्याक्षर विण मीटुं । मध्याक्षर विण सहु संहारण, ते में नजरे दीटुं ॥ ६४१ ॥ काजल
अंग काळु दांत उजळा, चाले घम्मर चाल । सासु वहुने दीकरी, ए त्रणनो एक भरथार ॥ ६४२ ॥ चूडलो
एक नरे नरने गल्यो, तेथी शोभे तन । ए तो उत्तम जन गणो, समजो तमे सज्जन ॥ ६४३ ॥ डगलो
कर शोभे नहि मुद्रिका, शिर छत्र नहि तात । ताप हरे जाता नहि, ते छे जग विख्यात ॥ ६४४ ॥ छत्री
कुत्ता मारण जगतरण, अडवडीया आधार । कथा तुं मत वीसरे, होंकारे हथीयार ॥ ६४५ ॥ लाकडी
लाकडानो बांकडो, घउंनो आटो खाय । एक तमाचो आपुं तो, भों भों करतो जाय ॥ ६४६ ॥ ढोल
जीव विनानुं जानवर, दो मुख प्रत्यक्ष दीठ । पीठ खवरावी पीटीये, बोले मधुरो मीठ ॥ ६४७ ॥ मृदंग
देडका जेसा दडदडे, ने पत्थर जेसी काया । वानर जेसा पुंछ लगाया, देखो जनावर केसा ॥ ६४८ ॥ जंजरी
चोखंडी नगरी बनी, छ चार दरवाजा । सोळ राजा ने सात सीपाइ, द्यो उत्तर महाराजा ॥ ६४९ ॥ सोगठाबाजी

॥ २३ ॥

ઘર સ્વરચ બાંધ્યા ઘણાં, વેપારે લાભ ન થાય । લેણું પાછું જહે નહિ, કહો ચેલા ક્યું થાય ॥ ૫૬૧ ॥ અવિચાર્યું કરે
 દ્વારે તાલુ નવિ ઉઘડે, મંત્ર સિદ્ધ નવિ થાય । દીઠી વરતુ થાયે નહિ, કહો ચેલા ક્યું થાય ॥ ૫૬૨ ॥ કુંચી નહિ
 નારી નેત્ર શોભે નહિ, અક્ષર ફીકા લસ્વાય । ઘડાઉ ઘાટ શોભે નહિ, કહો ચેલા ક્યું થાય ॥ ૫૬૩ ॥ સામતા નહિ
 છતે ઓજાર ચાલે નહિ, ગંજીફે ન રમાય । બે કુતરા બાજી મરે, કહો ચેલા ક્યું થાય ॥ ૫૬૪ ॥ પાનું નહિ
 મોલ (પાક) સારો પાકે નહિ, ચોર સર્વે અકઢાય । મેમાન મન રીક્ષે નહિ, કહો ચેલા ક્યું થાય ॥ ૫૬૫ ॥ સ્વાત્તર વિના
 વાવડી પરવડી, લો ત્યાણું ગામ । લગીરા પીંપઢા, વઘ્ણ એકજ પાન ॥ ૫૬૬ ॥ જીભ
 કાઢો ઘોડો કમકાવરો, નગરી જોતો જાય । સવા લાસ્ત ટકા આપુ, પળ તેનું મૂલ નહિ થાય ॥ ૫૬૭ ॥ આંસ
 સોપારી જેવડું સારિંગડુ, તલનો ત્રીજો ભાગ । એ સારંગડે બે રત્ન ગલ્યાં, એક ધરતી ને બીજું આમ ॥ ૫૬૮ ॥ કીકી
 નાકાશાની દીકરી, ખીંતાશાને દીધી । પાંચ ભાઈ દોડ્યા ત્યારે, બે ભાઈયે લીધી ॥ ૫૬૯ ॥ નાકની લીંટ
 અમારા સ્તગણ ઓઢણ ગોઢણ, તું શું જાણે ભાઈ વાસુ । ગાઢા સ્તેતુના બાપની દેયર, મારા સગા ધણીની સાસુ ॥ ૫૭૦ ॥ ભાઈ-બેન
 નહિ સગો નહિ સાગવો, રેડો દેસ્તી રોઈ । એના બાપનો બનેવી, મારો સગો નળદોઈ હોઈ ॥ ૫૭૧ ॥ મા દીકરો
 મા દીકરી બે માથુ ઓઢે, બે જળ પાસે આવે । એક કહે મહારો બાપ, બીજી કહે મહારો બાપ ॥ ૫૭૨ ॥ સસરો જમાઈ
 ગોપીને વેર ગોપી આવી, સાંભઢ ગોપીજી । બાર હાથનું તુંબડું, ને તેર હાથનું બી ॥ ૫૭૩ ॥ આઢહર અને આઢી
 બારસો ચત્તાં ને બારસો ડંધા, બારસે વાવન વીર । મહારું વરત વરતે તેને, આપું સોનાનો ચીર ॥ ૫૭૪ ॥ નઢીયાં
 તપેલામાં તપેલું, માંહે વઢંકી ઘોડો । સ્વોલાય તો સ્વોલો, નહિ તો બેઠા માથું ફોડો ॥ ૫૭૫ ॥ તાઢું

गोळ गोळ फरती गाय, फरती फरती गाती जाय । दाणा दाणा खाय, पण पेट नहि भराय ॥ ५७६ ॥ घंटी
पत्थर मटी थई प्रेमदा, भोजन करतां गाय । एतुं अढ्यु अंग फुदही फरे, तेनुं एतुं सहू कोइ खाय ॥ ५७७ ॥ घंटी
चार तसुनुं छोडीयुं, जइ भराव्युं ठुंठे । चतुर होय तो चेतजो, मूरख खाशे गोये ॥ ५७८ ॥ घंटीनी पाटली
हल हळवुं ने जमीन पातली, वावनारो चतुर मुजाण । हाये वाव्यां ने हैये लण्यां, तमे समजो सहू मुजाण ॥ ५७९ ॥

हळ कहेतां कलम, जमीन कहेतां कागळ, हैये लण्यां कहेतां अक्षर वांचो
एक जनावर पैड, तेनी चांच बोळे चैड । तेनो सरीयो सरदार, तेनी मूढी मूढदाल ॥ ५८० ॥ वरुनी कलम
चतुरा चंचल चालती, थाकी गइ को दीस । पाछी लागी दोडवा, ज्यारे छेदुं शीष ॥ ५८१ ॥ वरुनी कलम
इन्तासा मुनि राजा, इन्तासा पूंछ । दोड जाय मुनिराम, पकड लावे पूंछ ॥ ५८२ ॥ सोय अने दोरो
एक रांड चंदु मंदु, पहेरे इसका वाघा । वाघा पहेरी चटका करे, अंग बघा उघाडा ॥ ५८३ ॥ सोय अने दोरो
अग्नि कुंडमांथी नीकळी नारी, जळ विना तो डुबकी मारी । पोते तरे ने पीयुनेतारे, ए वात राजा भोज विचारे ,,
सुंदर सरोवर जळ भर्युं, तेमां बुडे न कोय । तमो आवो त्यां मुघी, त्याग ते महारे होय ॥ ५८५ ॥ दर्पण
पांच वेंतनी पुतळी, मुख लाढाना दंत । नारी संगे नित्य रमे, चतुर विचारो संत ॥ ५८६ ॥ सांवेळुं
एक नारी दो घाघरा, छवके नाडां छो । माये फरके पुंछडी, तेनो उत्तर दो ॥ ५८७ ॥ त्राजवां
छ पगनी चरकली, वे ताज बुजे । पेट वच्चे पुंछडी, एतुं कांइ मुजे ॥ ५८८ ॥ त्राजवां
पग विना हुंगर चढे, मुख विना खडखाय । राजा पुछे वजीरने, ए कयु जनावर जाय ॥ ५८९ ॥ देवता

गोरी पातळी गोरी पुतळी, नदीये नावा जाय । गोरीनी आंखमां दीवा बळे, गोरी चौटासां वेचाय ॥ ५९० ॥ दीवासळी
 नाजुं तो फूल जेवडुं, पूंछे पीतुं नीर । ते पाठवुं मारी बारीये, आवसो सुंदर घोर ॥ ५९१ ॥ दीवो
 अग्नि कुंडमांघी नीकळे, भमर कुंडमां जाय । पंडित पुछे पंडितने, फुल वेलाने स्थाय ॥ ५९२ ॥ दीवो
 उंचुं तो उंट जेवडुं, नदीये न्हावा जाय । जेनी पांखडीये दीवा बळे, ते हाटो हाट वेचाय ॥ ५९३ ॥ दीवासळीजुं बोयु
 कट कट कणसळुं, नाना मोटा पग । मोटो चाले वार गाउ, नानो चाले डग ॥ ५९४ ॥ घडीयाळ
 वाचा विण बोल्या करे, चाले छे विण पग । कांटा पण वागे नहि, तेने जाणे बधुं जग ॥ ५९५ ॥ घडीयाळ
 आठ कटके नर नीपजे, तेमां स्त्रि बे नर चार । नपुंसकमां बे एह छे, तेमें तज्युं मनोहार ॥ ५९६ ॥ खाटलो पलंग
 आठ कटके नर नीपजे, नारी दो नर चार । वच्चे बे नपुंसक रक्षां, चतुर करो विचार ॥ ५९७ ॥ खाटलो पलंग
 दो नारीने दोवे नळां, नरने नामे नाम । बाइ ए भरावा आवी तुज घर, महारे तेजुं पड्यु छे काम ॥ ५९८ ॥ खाटलो पलंग
 अट कट लाकडी, जोवन जाळी । ए वरत वरते तेने, आपु सोनानी वाळी ॥ ५९९ ॥ खाटलो पलंग
 आठ काटजुं लाकडुं, वचमां भमर जाळी । महारो अरथ कहे तेने, आपु सोनानी पाळी ॥ ६०० ॥ वाण भरेलो खाटलो
 चोखंडु ने चोसळुं, बीबा वर्णि भात । आवी तेने कारणे, होयतो बाइ आप ॥ ६०१ ॥ गोड्डु
 पशु नहि पण चार पग, एक वांसो बी शीष । बाळक तेनां पेटमां, शी वस्तु ते तुं कहीष ॥ ६०२ ॥ घोडीयुं
 चंकी चंकी वांकळी, मांदि पड्यु छे हाउ । ए अरथ कहे तेनां, हालरडां गाउ ॥ ६०३ ॥ घोडीयुं पारणुं
 हल्ल हल्ल आवेने, हल्ल हल्ल जाय । एक रडे ने बीजु, मंगळ गाय ॥ ६०४ ॥ घोडीयुं बाळक रडे ने मात्ता गाय

ઢમ ઢોલ માંહે પોલ, ઉપર છત્ર છાયા । માહારુ ઉસ્વાણું કહે, તેને આપુ સોનાના પાયા ॥ ૬૦૫ ॥ ટાંકુ
પાળી થકી નિપજે, પાળી અઢે જીવ જાય । ચાલો સસ્તી તેને બાઢવા, તો અદકો આવરદા થાય ॥ ૬૦૬ ॥ કાચો ઘડો
લીલી પીઢી વાંસઢી, બજાવનાર કોણ । બીબી ચાલ્યા સાસરે, મનાવનાર કોણ ॥ ૬૦૭ ॥ ઠાઠઢી
બાઢી કરીને વાવીણ, નહિ લીલાનો ભાગ । ગાઢુ ધરીને લાવીણ, જગત બધુ ણેને સ્વાય ॥ ૬૦૮ ॥ મીઢું
લીલી ટોપી રાતા જગા, આઢ્યારે પરદેશી સગા । સ્વાય સ્વાય ને હાય-હાય ॥ ૬૦૯ ॥ મરચાં
તીસી તીસી તનમની, વાંસના સરસ્વા પાન । મહારુ ઉસ્વાણું કહે, તેની જાત પર કુરબાન ॥ ૬૧૦ ॥ મરચાં
તીસું તીસું તરકઢું ને, ઉપર કલંકી ગોટી । લીલુ સુકુ રાતુ પત્તુ, મસાલાનું મોતી ॥ ૬૧૧ ॥ મરચાં
મહેતારે મહેતા, તમે કયે ગામ રહેતા । ઢીંગ કુવાનું પાળી પીને, પાંદડામાં રહેતા ॥ ૬૧૨ ॥ વેંગળ
તીસાં ને વઢી તકમરીયાં, કદલી જેવા પાન । એ વરત વરતે તેને, આપુ વીરમગામ ॥ ૬૧૩ ॥ વેંગળ
કાઢી ધોઢી સરપોલીને, લોકો તેને સ્વાય । મૂઢાની બેન તીસી, શાક તેનું થાય ॥ ૬૧૪ ॥ મોઘરી
રાતા રાતા રતનજી, ઉપર લીલાં પાન । મૂઢાનો તો સગો ભાઈ, અથાળામાં માન ॥ ૬૧૫ ॥ ગાજર
તરગાઢુ ને વાંકઢુ, ઘીને નામે નામ । એ વરત વરતવામાં, ઘુંચવાણું આસુ ગામ ॥ ૬૧૬ ॥ તુરીયુ
જેને ઘેર પવન ન સંચરે, જેની છાયાયે બેસે ન કોય । તે ફઢને મોકલાવજો, મારે ંકાદશી વૃત હોય ॥ ૬૧૭ ॥ કાકઢી
રાયતાની રાળી, અને કચુંબરની મા । શાકની છે સાસુ, તેમાં ના કહેવાય ના ॥ ૬૧૮ ॥ કાકઢી
કઢવુ કઢવુ લીંબુઢીયું ને, ઉપર ધોઢા ધચકા । કેરી રસ સાથે લોકો, શાકનાં ધરે બચકા ॥ ૬૧૯ ॥ કારેલુ

एक छोड एवो जेना, भाला जेवडां फळ । शाकनो ए राजा छे, कहे तुं क्यु ए फळ ॥ ६२० ॥ भीडो
 सुरतनुं उंधीयुं, मुंबइनी जात । कतार गामकी कतारी, वखणाय भली भात ॥ ६२१ ॥ पापडी
 लांबी लांबी लाकडीने, झाड उपर लटके । तोडी लोक शाक करे, मारी मारी पटके ॥ ६२२ ॥ सरगवानी शींग
 लीली लीली सळीयो, ने गांठे गांठे चोर । चोर चोरनुं तो शाक थाय, छोड खाय ढोर ॥ ६२३ ॥ चोळा फळी
 अणीवाळा आंगळां, तोडी लोक खाय । तरवानी जातनां, शाक तेनुं थाय ॥ ६२४ ॥ गवार
 लीलो लीलो गोळो, ने अंदर लाल मेवो । लालम लाल लालम लाल, बाळको खावा आवो ॥ ६२५ ॥ तरबुच
 मेरु जेवु पतराळ, ने वने शाकनो हलवो । बीन सतारनो वावो, कमंडलामां हलावो ॥ ६२६ ॥ दुधो
 गोळ गोळ कोठीमडुं, धरतीमां थाय । तळी करे काचली, तेनुं शाक करी खाय ॥ ६२७ ॥ बटाका
 लीला रगा पीळा रगा, आव्यारे परदेशी सगा । राखशो तो रहीशुं, नहि तो त्रण मासे जशुं ॥ ६२८ ॥ केरी
 भेश वीयाणी पाडो पेटमां, दुध दरवारमां जाय । चतुर हो तो समजी लेजो, मूरख गोथां खाय ॥ ६२९ ॥ केरी
 वापे जग्मी बेटडी, देटीये जग्म्यो वाप । ए वरत तमे उकेलजो, बेटी भली के वाप ॥ ६३० ॥ केरी
 इहुं हतुं तयारे बोलतुं, बच्चु बोले नहि । बव्वे जुग बही गया, ब्रह्माने मालुम नहि ॥ ६३१ ॥ नालीयेर
 तपेलामां तपेळुं ने, मांदि कलंकी घोडो । मारु उखाणुं कहे तेने, आपु सोनानो दोरो ॥ ६३२ ॥ नालियेर
 वनहरति-वनफरति, सवा लाख चुनीये जडी हती । उत्थापन वखते श्री नवनीत, पियाजीने धरीती ॥ ६३३ ॥ दाढम
 गरम देशनी दीकरी, माये राखी टोपली । पेटमां राखे छोकरो, तेनी किम्मत पा दोकडो ॥ ६३४ ॥ खारेक

श्री
प्रस्ताविक
दुहा
संग्रहः
॥ २३ ॥

धोलु ने धमक दीये, लही चढ्युं तोले । चतुर होतो चेतशो, मूरख कांइ न बोले ॥ ६३५ ॥ एलबी
पीयु जाजो पाटण शहेर, बहोरजो हलदर ने हीर । एक चीज एवी बहोरजो, जेने माथे चार शींग ॥ ६३६ ॥ लबीन
नगरमां नागी फरे, वनमां पहेरे चीर । ते तो तमे लावजो, महारी सगी नणंदना वीर ॥ ६३७ ॥ सोपारी
छ माणसनुं साटवेल, माणसनुं थुं पड्युं । ताणीने बांधी गांसडी, भांगीने झुको कर्णु ॥ ६३८ ॥ नागरबेलना पान
कोणे हीमाळो सेवीयो, कोणे सेवी आग । कोणे करवत मुकाबीया, कइ राणीने काज ॥ ६३९ ॥ काथो चूनो सोपारी
माथा केरो गोफणो, हैया केरो हार । दीने करुं दीकरो, राते करु भरथार ॥ ६४० ॥ साडलो [नागरबेलने काजे
आद्याक्षर विण जगजीवाडण, अंत्याक्षर विण मीठुं । मध्याक्षर विण सहु संहारण, ते में नजरे दीठुं ॥ ६४१ ॥ काजल
अंग कालु दांत उजळा, चाले घम्पर चाल । सासु बहुने दीकरी, ए जणनो एक भरथार ॥ ६४२ ॥ चूडलो
एक नरे नरने गल्यो, तेथी शोभे तन । ए तो उत्तम जन गणो, समजो तमे सज्जन ॥ ६४३ ॥ डगलो
कर शोभे नहि मुद्रिका, शिर छत्र नहि तात । ताप हरे जाता नहि, ते छे जग विख्यात ॥ ६४४ ॥ छत्री
कुत्ता मारण जगतरण, अडवडीया आधार । कथा तुं मत वीसरे, होंकारे हथीयार ॥ ६४५ ॥ लाकडी
लाकडानो बांकडो, घडुंनो आटो खाय । एक तमाचो आपुं तो, भों भों करतो जाय ॥ ६४६ ॥ ढोल
जीव विनानुं जानवर, दो मुख प्रत्यक्ष दीठ । पीठ खवरावी पीटीये, बोले मधुरो मीठ ॥ ६४७ ॥ सुदंग
देहका जेसा दडदडे, ने पत्थर जेसी काया । वानर जेसा पुंछ लगाया, देखो जनावर केसा ॥ ६४८ ॥ जंजरी
चोखंडी नगरी बनी, छ चार दरवाजा । सोळ राजा ने सात सीपाइ, द्यो उत्तर महाराजा ॥ ६४९ ॥ सोगठाबाजी

॥ २३ ॥

नारीने तो नर घणां, झाझा साथे प्रीत । नारी पेलो नर मले, ए कोना कुळनी रीत ॥ ६५० ॥ सोमडाबाजी
 उंची उंची घुघवे, नीचे पडे लाळ । ए वरत न वरते, तेनो बाप खेतरपाल ॥ ६५१ ॥ पतंग
 आडु नाखु पाडु नाखु, पाडाना पग वाढी नाखु । आगळ पाछळ आंख फेरवो, तो पण पाडु वांसे ने वांसे ॥ पढळयो
 आभ विण चांदो उगीयो, जळ विण बुड्यो हंस । थड विण चंपो मोरीयो, ते जोवा गइती महारा कंत ॥ ६५३ ॥ आभळुं
 पडी पण भांगी नही, कटका थया बे चार । वगर पांखे उडी गइ, तमे चतुर करो विचार ॥ ६५४ ॥ रात्री
 अहींथी नाख्यो वालोळीयो, उग्यो अमदावाद । फळ फूल मालवे, शींग झालावाद ॥ ६५५ ॥ चंद्रमा
 शींग सहित जे जनमीयो, जोबनमां शींग मांय । जोवन फीटी वृद्ध थयो, शींग फरीने थाय ॥ ६५६ ॥ चंद्रमा
 छ पगनुं छुंछुं मंछुं, नाम लेता जुओ । नाम लइने कहूं छुं भाइ, जुओ जुओ जुओ ॥ ६५७ ॥ जु
 छ पगनुं चीपटडुं, चौटे चाल्यु जाय । राजा पुछे राणीने, ए कयु जनावर जाय ॥ ६५८ ॥ जु
 नारीये नर वधारीयो, नारी नरने पेट । चतुर हो तो समजी लेजो, बेठी छांया हेठ ॥ ६५९ ॥ उघेइ
 पगथी मोटुं पुंछडुं, माथाथी मोटी आंख । राजा भोज विचार करीने, उत्तर तेनो भांख ॥ ६६० ॥ तीड
 भरे फाळ पण मृग नहि, नहि ससलो नहि श्वान । मों उंचु पण मोर नहि, तमे समजो चतुर सुजान ॥ ६६१ ॥ देडको
 पढतो पण पंडित नहि, पूर्यो पण नहि चोर । चतुर हो तो चेतजो, मधुरो पण नहि मोर ॥ ६६२ ॥ फोपट
 सारिंगे सारिंग गळ्यो, सारिंग आव्यो धाय । कुलको सारिंग जो रखु, तो मुखको सारिंग जाय ॥ ६६३ ॥ मोर
 जेने खाधे विष चढे, तेने जो कोइ खाय । रमे कुमारी बाजीये, अे अंधाणीये राय ॥ ६६४ ॥

एक जनावर अइड, तेनी चांच बोले चइड । तेनो सूर्य सरदार, तेनी डोक मूलदार ॥ ६६५ ॥ मोर
काळा काळा काकाजी, ठगाराना पीर । गामे गाम ठामे ठाम, खाइ जाय खीर ॥ ६६६ ॥ कागडो
काळी काळी वंकुवाइ, आंवा ढाळे ढोले । उनाळामां केरी खाती, मीठा टहुके बोले ॥ ६६७ ॥ कोयल
नख जेटली नखली, नखे नखे घा । ए वरत न वरते तो, गाममांथी जा ॥ ६६८ ॥ नेरणी
गाय वीयाणी गोंदरे, वाछरडुं वाढामांय । दो नारी झुले पारणे, तेनां छोकरा लश्कर मांय ॥ ६६९ ॥ बंधुक
नारी पण निर्वल नहि, काळी पण नहि कोल । वसे दरेसा पण नहि, उत्तर एनो बोल ॥ ६७० ॥ तरवार
कालुडी रे कालुडी, काळा दरमां रहेनारी । लाल पाणी पीनारी, सरकारने जवाब देनारी ॥ ६७१ ॥ तरवार
आघी गुरुनी वावडी, आघो घोडानो नाळ । आठम केरो चांदलो, चोथो सरज्यो काळ ॥ ६७२ ॥ धनुष्य बाण
काळं ने कदरामणुं, खाता लागे खुंडु । ए वरत वरते तेने, आपुं सोनानुं कुंडु ॥ ६७३ ॥ अफीण
हुंगर उपर दव बळे, नदी करे पोकार । चतुर हो तो चेतजो, मूरख करो विचार ॥ ६७४ ॥ होको
नदी कांठे देडको बोले, माये छे बळी भट्टी । चतुर हो तो चेतजो, मूरखे वात वंठी ॥ ६७५ ॥ होको
देडक जेसा दडदडे, मींदड जेसा माथा । हाथी जेसी सुंढ चढावी, देखो जनावर केसा ॥ ६७६ ॥ होको
एक जातीती सारे काम, अने सुंढे कामे भाळी । हेठे पाणी उपर देवता, वचमां कुटी वाळी ॥ ६७७ ॥ होकानी बजर
चार माथा पण ब्रह्मा नहि, छ पग पण जु नहि, पेटमां पाणी पण नालीएर नहि, आखला पर बेसे पण महादेव नहि ॥ पखाली
एक जनावर अइड, तेनी चांच बोले चइड, तेनो सरइयो सरदार, तेने माये मणनो भार ॥ ६७९ ॥ घाणी

गढ कोठाने कांकरे, पथरा चोकी करे । एक नारीने कारणे, लाखो जीव मरे ॥ ६८० ॥ घाणी
 वांको जुंको बावळीयो ने, तेल गलायां खाय । ए वरत वरते नहि ते, आंढो मारवा जाय ॥ ६८१ ॥ घाणी
 वत जेवढी चरकली, ने ढाल जेवढुं फूल । काचा कमळ उतरे, तेनुं पाके थाय मूल ॥ ६८२ ॥ कुंभारनो चाक
 खीळा उपर खेती करे, खळामां मुके आग । जेनो प्रभु पाधरो, ते घेर बेढो खाय ॥ ६८३ ॥ कुंभार
 माथे मारे मोढे चणे, मुख न आवे दाणो । ए वरत वरते नहि तो, जीवतर खोयु जाणो ॥ ६८४ ॥ सुतारजुं बीघणुं
 काका रे म कौतुक दीतुं, भयां तळावमां तरतुं दीतुं । पाणी छे पण पीतुं नथी, घास छे पण चरतुं नथी ॥ ६८५ ॥ होढी
 भमे पण भमरो नहि, कोटे जनोइ पण ब्राह्मण नहि । लोट मागे पण बढवो नहि, तेल चढे पण हनुमान नहि ॥ ६८६ ॥ रेंटीयो
 घर शोभन उदर भरण, वंश वर्धन सुखरूप । लाळेथी जग बीटतो, ते मोकलावजोने भूप ॥ ६८७ ॥
 सोल पांखनी चरकली, फर फर फरती फरे । अनाजने अढके नहि, तेल पीती चरे ॥ ६८८ ॥
 सोहागणजुं सासरु, कन्याजुं मोसाल । विसामो विधवा तणो, ते तुं मुजने आल ॥ ६८९ ॥
 पदमणीनी पुतली, हस्तिणी केरु हीर । चित्रिणीनी चरकली, तेने कोण पूरतु चीर ॥ ६९० ॥
 लाकडानी पुतली ने, लोढानी चांच । सांज सुधी रमे, त्यारे इंडा मुके पांच ॥ ६९१ ॥
 त्रण पगे टीटोढी ने, ढोके बांधी ढोळी । ए वरत न वरते तेनो, बाप जगलो कोळी ॥ ६९२ ॥ ओरणी
 पंदर पशु ने पाळु चाले, माथे ढाकडमाळ । असुरी वेळाये पाणी संचरी, में दीतुं रमता मलार ॥ ६९३ ॥
 अनाज बावतो बावणीयो, आठ पग बळदना, बें खेडुतना, पांच दांता बावणीना मली पंदर पशु थाय ।

नारी फीटी नर थयो, धुरा पेलो खाय । आठ मास रण भोगवी, पछी नार थइ बेर जाय ॥ ६९४ ॥ गोफणनो गोळो
नहि बांसलो नहि बींधणुं, नहि कारीगर सुतार । अद्धर गढ चणावीया, राजा भोज करो विचार ॥ ६९५ ॥ मुगरीनो माळो
सत्तर सीसा पत्तर सीसा, सीसा अम्मर एसा । विना कामके महेल बनाया, ए कारीगर केसा ॥ ६९६ ॥ मल्लं
ओधुं ओधुं ओधितुं, बार पग ने बे धींगु । अरढक राजा उछडी, पांच माथा ने बे पुंछडी ॥ ६९७ ॥

आ ठेठे घसडी लइ जवातो मरेलो बळद ।

बेरदार घाघरो, गुलाबदार बुट्टि । दिवानीना राजमां, उभी उभी लुंटी ॥ ६९८ ॥ सांठी
वण देतारे बावीये, वण पाणीये थाय । चतुर होतो चेतजो, मूरख गोथां खाय ॥ ६९९ ॥ वेण कपास
उंची नारी उजळी, नदीये न्हावा जाय । पांढोडे दीबा बळे, चोरे चोटला गुंथाय ॥ ७०० ॥ भींदो
नदी कीनारे नीपजे, नरने नामे नाम । आठ महिना उभो रहे, ने कार्तिक महिने काम ॥ ७०१ ॥ सैयो एक जातनुं घास
सो आंवा सो आंबली, बसो बीजां झाड । फूल विना फळ नीपजे, राजा भोज करो विचार ॥ ७०२ ॥ पीपळानुं फळ
सुवरना जेवडी दातरडी, बकरीना जेवा कान । माथे काळी टोपी छे, पीळो जेनो वान ॥ ७०३ ॥ केसुडा [अगर पेपडी
काळु ने बळी कोयला वर्णुं, सिंदुरीया वाने वान । काळा बाळना जेवी दातरडी, ने बकरीना जेवा कान ॥ ७०४ ॥ केसुडा
फूलनो फगर ने, कांटानो नगर । सोपारीनो सकाळ, अने पाननो दुकाळ ॥ ७०५ ॥ केसुडानुं झाड
नदी कांठे नेहेरो, ने गुंदा जेवडुं गाम । कुंवारी छोडीने ऋण दीकरा, तेने परण्यानुं शुं काम ॥ ७०६ ॥ मकाइनो डोडो
उभी नर निद्रा करे, तडके शोकां खाय । जेने मस्तक मोती नीपजे, ते नार बहु बेचाय ॥ ७०७ ॥

”

जेने थड पवन न संचरे, छांये बेसे न कोय । ते चीज मोकलावजो महारे एकादशी वृत होय ॥७०८॥ मगफळीनी शींग
 चांचाल्लने चीपटणुं, रण वगडामां थाय । मुसलमान मारे ने, हिंदु तेने खाय ॥ ७०९ ॥ तल
 जळमां पेसी घर करे, झाझा घरमां न्हाय । मोहुं वाडे मरे नहि, तेने खाली खेंचे जीव जाय ॥ ७१० ॥ डांगर
 उभो नर निद्रा करे, तडको झाकळ खाय । जेनी मुंछे मोती नीपजे, रणमां झोलां खाय ॥ ७११ ॥ घड
 स्थळमां बेसी घर करे, जळमां बेसी न्हाय । मस्तक वाडे मरे नहि, एनी आंख फोडे जीव जाय ॥ ७१२ ॥ शेलडी
 सो आंबा सो आंबली, बसो बीजा झाड । फळ बच्चाळे पांदहुं, राजा भोज करो विचार ॥७१३॥ कुबो ए नामनी वनस्पति
 खड वाढीने काळु कीधुं, तेने नामे नाम । कुंडलानी कोरे मारे, शोधी काढो गाम ॥ ७१४ ॥ खडकायु
 जानमां जइये ते, ने सूरजमां सोहीये ते । ते बे मलीने एक नाम, कहो पंड्याजी कयु गाम ॥ ७१५ ॥ वरतेज
 जनावर झुंडालुजी, वाढमां तो मुख्यजी । बे मलीने एक नाम, कहो पंड्याजी कयु गाम ॥ ७१६ ॥ मोरबी
 धंटीमां सोहीयेजी, गाढामां जोइयेजी । बे मलीने एक नाम, कहो पंड्याजी कयु गाम ॥ ७१७ ॥ पडधरी
 तेजी घोडो रणमां रह्यो, दीलीनो पादशाह फकीर थयो । जमरख दीवो झांखो थयो, ए प्रश्ननो उत्तर दीयो ॥ दिवेल विना
 गढ पायेथी पढी गयो, मणियारो हतो ते फकीर थयो । आखे रोटळे झुख्यो रह्यो, ए प्रश्ननो उत्तर दीयो ॥ दांत विना
 भूत कोसे खोटको थयो, चालता रेंटीयो उभो रह्यो । राजानी कुंवरीये कजीयो कीयो, ए प्रश्ननो उत्तर दीयो ॥ ढींगली विना
 एक नारी एवी नीकळी, राय रंक घरे जाय । जेना पर करुणा करे, ते मृत्यु तोळे थाय ॥ ७२१ ॥ झुख
 गढ पड्यो ने वाढ सुको, छते खाटळे भोंय सुतो । ऋण मलीने एक थयो, ते एकल खरानो उत्तर दीयो ॥७२२॥ पडघो

श्री
प्रस्ताविक
दुहा
संग्रहः
॥ २६ ॥

कहु छुं ने कही संभळारुं, तेमां नथी फारफेर । एक चीज एवी मोंघी के, लाख रुपीये शेर ॥ ७२३ ॥ बळ
एक नारी एसी दीठी, सोळ शणगार सजीने बेठी । सोळमां हतो जे सार, ते तो मेल्यो उंबर बहार ॥
चार घडी पीयु पासे रही, बळती गइ त्यारे छेती गइ ॥ ७२४ ॥ लाज
खाटखटुके खाटेकडां, खाटे बेठा छे दो जणा । भांगे सोपारी चावे पान, बे जण बच्चे चावीश कान ॥ रावण मंदोदरी
तोरी घोडो त्रण मुखे, सात नेत्र पग द्वार । चोवीश जेने पेंगडा, जेने सत्तावीश अस्वार ॥ ७२६ ॥ शीयालो उनालो चोमाष्ट

समाप्त

॥ २६ ॥